Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Қишлоқ ҲАҚИҚАТИ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг газетаси

1988 йил 8 декабрь
ПАЙШАНБА
№ 280 (4.479).

1974 йил 1 январдан буён нашр этилади ◆ Душанбадан ташқари ҳар куни чиқади ◆ Баҳоси 3 тийин

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг пленуми тўғрисида

ИНФОРМАЦИОН БИЛДИРИШ

1988 йил 7 декабрда Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг XII пленуми бўлиб ўтди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Р. Н. Нишонов «Республика партия органлари аппарати структурасини қайта ташкил этиш тўғрисида ва Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети комиссияларини тузиш ҳақида» ахборот берди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленуми «Республика партия органлари аппарати структурасини қайта ташкил этиш тўғрисида» қарор қабул қилди.

Пленум В. П. Анишчевни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ташкилий-партиявий иш ва кадрлар билан ишлаш масалалари комиссиясининг раиси, Р. Н. Нишоновни идеология комиссиясининг раиси, П. Қ. Ҳабибуллаевни ҳуқуқ масалалари комиссиясининг раиси, Ш. З. Қамолхўжаевни социал-иқтисодий ривожланиш масалалари комиссиясининг раиси, Д. Д. Берковни агросаноат комплекси масалалари комиссиясининг раиси этиб тасдиқлади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленуми ташкилий масалаларни кўриб чиқди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари А. С. Икромов Самарқанд область партия комитетининг биринчи секретари этиб сайлангани муносабати билан у Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари ва бюро аъзоси вазифасидан озод қилинди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети пропаганда ва агитация бўлими мудири бўлиб ишлаб келган Ш. З. Қамолхўжаев Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари ва бюро аъзоси этиб сайланди. Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. М. Мирқосимов Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзоси қилиб сайланди.

Пленум П. В. Догонкинни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ташкилий-партиявий иш ва кадрлар билан ишлаш бўлимининг мудири, Ш. С. Зиёмовни идеология бўлимининг мудири, Ш. Р. Мирсаидовни социал-иқтисодий бўлим мудири, В. Д. Великановни давлат-ҳуқуқ бўлимининг мудири, Қ. Т. Тоировни умумий бўлим мудири, Р. Ҳ. Абдуллаевни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги Партия Контроли Комиссиясининг раиси, З. Ҳ. Ҳайдаровни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг ишлар мудири қилиб тасдиқлади.

«Совет Ўзбекистони» газетасининг редактори Л. Қаюмов ўзини бошқа ишга ўтказиш тўғрисида ариза берганлиги муносабати билан шу газета редакторининг ўринбосари бўлиб ишлаб турган У. И. Усмонов «Совет Ўзбекистони» газетасининг редактори этиб тасдиқланди.

Пленум Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзолари И. Ж. Жабборов, Н. Р. Ражабов, О. У. Салимов, И. Б. Усмонхўжаев ўз обрўсига доғ туширганликлари учун уларни КПСС сафидан чиқарди.

Шу билан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленуми ўз ишини тамомлади.

М. С. ГОРБАЧЕВ Нью-Йоркка келди

КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг раиси М. С. Горбачев БМТ Бош ассамблеясининг 43-сессиясида қатнашиш учун 6 декабрь куни Москвадан Нью-Йоркка жўнаб кетди. Кейинчалик у Куба ва Буюк Британия раҳбарларининг таклифига биноан расмий визит билан ана шу мамлакатларга боради.

М. С. Горбачевнинг сафарида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, СССР ташқи ишлар министри Э. А. Шеварднадзе, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети секретари А. Н. Яковлев, СССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари В. М. Каменцев ҳамроҳлик қилмоқдалар.

Аэродромда М. С. Горбачевни КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзолари В. И. Воротников, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, В. П. Никонов, Н. И. Рижков, Н. Н. Слюньков, В. М. Чебриков, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидатлар А. П. Бирюкова, А. В. Власов, А. И. Лукьянов, Г. П. Разумовский, Н. В. Тализин, Д. Т. Язов, бошқа ўртоқлар кузатиб қолдилар.

Кузатиб қолувчилар орасида Кубанинг СССРдаги элчиси Х. Камачо, Буюк Британиянинг СССРдаги элчиси Р. Брейтвейт, АҚШнинг СССРдаги муваққат ишлар вакили Р. Смит бор эдилар.

* * *

НЬЮ-ЙОРК, 7 декабрь. (ТАСС махсус мухбирлари). КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари, СССР Олий Совети Президиумининг раиси М. С. Горбачев БМТ Бош ассамблеясининг 43-сессиясида қатнашиш учун 6 декабрь куни Нью-Йоркка келди. Жон Кеннеди номли аэропортда М. С. Горбачевни рафиқаси билан ва унга ҳамроҳ бўлиб келган кишиларни БМТ Бош секретарининг ёрдамчиси, БМТ протокол ва алоқа секциясининг раҳбари элчи Али Темур, АҚШнинг СССРдаги элчиси Ж. Мэтлок, АҚШнинг БМТ ҳузуридаги доимий вакили В. Уолтерс, АҚШ давлат департаменти протокол бўлимининг бошлиғи Селва Рузвельт кутиб олдилар. Кутиб олишда Совет томонидан СССР ташқи ишлар министрининг биринчи ўринбосари А. А. Бессмертних, СССР ташқи ишлар министрининг ўринбосари В. Ф. Петровский, СССРнинг АҚШдаги элчиси Ю. В. Дубинин, СССРнинг БМТ ҳузуридаги доимий вакили А. М. Белоногов, Украина ССР ташқи ишлар министри В. А. Кравец, Белоруссия ССР ташқи ишлар министри А. Е. Гуринович, бошқа расмий кишилар қатнашдилар.

М. С. Горбачев аэропортда совет ва чет эл журналистларига баёнот берди:

Аввало совет халқи номидан Бирлашган Миллатлар Ташкилоти номига салом сўзлари топширмоқчиман, шунингдек Америка халқига, Нью-Йорк аҳолисига астойдил ҳурмат туйғуларини изҳор қилмоқчиман.

Дунёда рўй бераётган муҳим ўзгаришлар БМТ олдида унинг халқлар бахт-саодати йўлидаги бениҳоя масъулиятли фаолияти учун янги имкониятлар очади. Биз Бош ассамблея сессиясида сўзлайдиган нутқимизда чинакам кенг қамровли асосда тинчлик ва хавфсизлик негизларини вужудга келтиришга янги омил бахш этиш тарафдори эканимизни айтамиз. Бунинг учун БМТ энг муносиб жой, деб ўйлайман. Шу боисдан ҳам биз бу ерга келдик. Биз Нью-Йоркда бўлган вақтимизда президент Р. Рейган билан бўладиган бешинчи учрашувни ва шу юксак лавозимда унинг ўрнини олишга ҳозирлик кўраётган Ж. Буш билан учрашувни зўр қизиқиш билан кутаяпмиз. Бу галги учрашув Совет — Америка мулоқоти активлигининг тасдиғидир, бу мулоқот иккала мамлакатимиз халқларининг, бутун дунё халқларининг манфаатлари йўлида келгусида ҳам амалий тусда ривожланаверишига аминмиз.

Биз БМТ Бош секретари Х. Перес де Куэльяр билан ва БМТ Бош ассамблеяси 43-сессиясининг раиси, Аргентина ташқи ишлар министри Д. Капуто билан ҳам суҳбатлар ўтказамиз, бу суҳбатлар бизнинг Бирлашган Миллатлар Ташкилоти билан ўзаро алоқамизни мустаҳкамлашга хизмат қилишидан умидвормиз. Аминманки, менинг Нью-Йоркдаги бошқа учрашувларим ҳам СССР билан АҚШ ўртасидаги ҳамжиҳатликни, барча халқлар ўртасидаги ҳамкорлик ва дўстликни ривожлантиришга кўмаклашади.

Америка халқига, Нью-Йорк аҳолисига осойишталик ва омон-эсонлик тилайман.

(ТАСС).

ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

САМАРҚАНД, 6 декабрь. (ЎзТАГ). Бугун Самарқанд область партия комитетининг пленуми бўлиб ўтди. Пленум қатнашчилари область партия комитетининг область ҳисобот-сайлов партия конференциясига ҳисобот докладини тасдиқладилар.

Пленумда Самарқанд область партия комитетининг биринчи секретари А. С. Икромов нутқ сўзлади.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ XII ПЛЕНУМИНИНГ ҚАРОРИ

РЕСПУБЛИКА ПАРТИЯ ОРГАНЛАРИ АППАРАТИ СТРУКТУРАСИНИ ҚАЙТА ТАШКИЛ ЭТИШ ТЎҒРИСИДА

1. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг ҳозир ишлаб турган бўлимларини тугатиш ҳамда ташкилий-партиявий иш ва кадрлар билан ишлаш, идеология, социал-иқтисодий, аграр, давлат-ҳуқуқ, умумий бўлимларини ташкил этиш ҳақидаги таклифига рози бўлинсин. Ишлар мудирлиги ва Марказий Комитет ҳузуридаги Партия Контроли Комиссияси сақлаб қолинсин. Марказий Комитет секретариати ҳузурида инспекторлар группаси тузилсин. Бунда Марказий Комитет аппарати масъул ходимларининг умумий сони 26 процентгача қисқартирилсин.

Область партия комитетларида худди шундай бўлимлар ташкил этилгани, партия аппаратининг сони ҳам анча қисқартирилгани маълумот учун қабул қилинсин. Шаҳар ва район партия комитетлари структурасида ташкилий бўлимлар билан идеология бўлимлари тузилди. Тошкент, Самарқанд, Фарғона шаҳар партия комитетларида социал-иқтисодий бўлимлар ташкил қилинди. Шаҳар ва район партия комитетларида умумий бўлимлар асосан сақлаб қолинди, 27 та қишлоқ район партия комитети бундан мустасно бўлиб, ана шу партия комитетларида мазкур бўлимлар ўрнига иш юритиш секторлари тузилган. Юқоридаги барча партия комитетларида партия комиссиялари сақлаб қолинган.

2. Марказий Комитет бюроси ва секретариати, область, шаҳар ва район партия комитетлари партия аппарати структурасини қайта ташкил этиш давомида уни энг яхши тайёргарлик кўрган, зарур фазилатларга, ҳаётий ва партиявий-сиёсий тажрибага эга бўлган, ишни янгича ташкил эта оладиган, коммунистлар билан партиясизларнинг ишончига сазовор бўлиб, обрў орттирган, бошланғич партия ташкилотларининг тавсияномасини олган билимдон ходимлар билан таъминласинлар.

Қисқартирилаётган ходимларни партия, давлат, хўжалик фаолияти ва жамоат фаолиятининг муҳим соҳаларини мустаҳкамлашга, қуйи партия бўғинларига йўллаш керак.

Партия органлари аппарати структурасини қайта ташкил этишга доир барча ишлар шу йилнинг охиригача туталлансин.

3. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг пленуми партия комитетларининг диққат-эътиборини шунга алоҳида жалб этадики, партия органлари аппаратларини қайта ташкил этиш улар фаолиятининг функциялари, мазмуни ва методлари тубдан ўзгартирилишини тақозо қилади. Партия аппарати ходимлари буйруқбозлик услубини қатъиян бартараф этишларига, сиёсий раҳбарлик бутун чоралар билан кучайтирилишини, партия турмушининг демократик принциплари қарор топтирилишини таъминлашларига, ўз эътиборларини ташкилотчилик ва тарбиявий ишни такомиллаштиришга, бошланғич партия ташкилотларининг фаолиятини яхшилашга қаратишларига эришиш зарур.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ XII ПЛЕНУМИНИНГ ҚАРОРИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ КОМИССИЯЛАРИ ТЎҒРИСИДА

1. Бутуниттифоқ XIX партия конференцияси, КПСС Марказий Комитети 1988 йил июль пленуми қарорларига мувофиқ ҳамда қарорларни ишлаб чиқиш ва қабул қилишда сайлаб қўйиладиган партия органлари аъзоларининг масъулияти оширилиши муносабати билан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг қуйидаги комиссияларини тузиш мақсадга мувофиқ деб ҳисоблансин: ташкилий-партиявий иш ва кадрлар билан ишлаш масалалари комиссияси, идеология комиссияси, социал-иқтисодий ривожланиш масалалари комиссияси, аграр-саноат комплекси масалалари комиссияси, ҳуқуқ масалалари комиссияси. Комиссияларнинг составлари тасдиқлансин.

2. Марказий Комитет пленуми Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг комиссиялари тузилганлиги коллектив партиявий раҳбарликни ривожлантиришга, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аъзолари ва аъзоликка кандидатларини, республика партия ташкилоти ревизия комиссияси аъзоларини партиявий ишнинг энг муҳим йўналишларида фаол қатнашишга жалб этишга кўмаклашиши керак, деб ҳисоблайди.

Комиссиялар ўз соҳалари бўйича муаммоларни ўрганадилар ҳамда партия ташкилотларининг фаолиятини яхшилаш, КПССнинг сиёсий йўл-йўриқларини амалга ошириш борасида Марказий Комитет учун таклифларни ишлаб чиқадилар. Улар партия қарорлари қандай бажарилаётганини таҳлил қиладилар, республикани ривожлантиришга доир энг муҳим ва истиқболли масалаларни дастлабки тарзда ишлаб чиқиб, шу мақсадда партия активларини, олимлар, мутахассисларни, ишлаб чиқариш илғорларини, қайта қуришнинг актив қатнашчиларини жалб этадилар. Кўриб чиқиш якунлари юзасидан комиссиялар Марказий Комитетнинг бюросида ва пленумларида муҳокама қилиш учун ҳужжатларнинг лойиҳалари ҳамда таҳлилий материалларни тақдим этадилар.

Марказий Комитет бюросининг топшириғига биноан комиссиялар қарорларнинг ва бошқа ҳужжатларнинг лойиҳалари юзасидан, социал-иқтисодий ривожланиш масалалари юзасидан хулосаларни берадилар. Комиссиялар иш формалари ва методларини такомиллаштириш борасида республика партия комитетлари билан партия ташкилотларига амалий тавсияномаларни ишлаб чиқишлари мумкин.

3. Комиссияларнинг ихтиёрига кирувчи масалалар мазкур комиссияларнинг мажлисларида коллектив равишда муҳокама этилиб, ҳал қилинади, бундай мажлислар заруратга кўра, аммо камида ҳар уч ойда бир марта ўтказиб турилади. Комиссиялар ишчи группаларини тузишлари, комиссиянинг айрим аъзоларига топшириқлар беришлари мумкин. Комиссиялар ўз ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг тегишли бўлимларига, партия, совет органларига, жамоат ташкилотлари ва ижодий ташкилотларга таянадилар. Комиссияларнинг ишлаши учун ташкилий-техникавий шароитларни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг умумий бўлими билан ишлар мудирлиги таъминлайдилар.

Комиссияларнинг ишини оммавий ахборот воситалари оператив равишда ёритиб боради, ҳужжатлар Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг ахборот бюллетенида эълон қилинади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросида

6 декабрь куни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг мажлиси бўлди. Марказий Комитет аппаратининг структурасини қайта ташкил этиш тўғрисида қарор қабул қилинди. Ўзбекистон ССР нефть маҳсулотлари билан таъминлаш давлат комитети системасида хўжасизлик ва нефть маҳсулотларини талон-торож қилиш ҳоллари, бошқа тартиб бузарликлар тўғрисида аризалар билан партия ва совет органларига бир неча марта мурожаат қилган Тошкент автозаправка станциялари ҳамда махсус автотранспорт корхонаси ходимларининг хатларини текшириш натижалари кўриб чиқилди. Шу нарса аниқландики, Ўзбекистон ССР нефть маҳсулотлари билан таъминлаш давлат комитетининг раҳбарлари В. А. Ҳамидов, В. И. Давиденко, Ё. Т. Мўминов ўртоқлар жойлардаги ишларнинг аҳволини чуқур ўрганмаяптилар ва таҳлил қилмаяптилар, ходимларга нисбатан принципсизликка йўл қўймоқдалар ва уларга талабчанлик қилмаяптилар, тартиб-қоидалар бузилишига тоқат қилиб келмоқдалар. Натижада кўпгина нефть базаларида нефть маҳсулотлари нест-нобуд қилиниб, талон-торож этилмоқда, фонд интизоми бузилмоқда, истеъмолчиларга ёнилғи кам етказиб берилмоқда. Ёнилғини қабул қилиб олиш, сақлаш ва бериш юзасидан белгиланган тартиб қўпол равишда бузилмоқда. Ёнилғилар аралаштирилмоқда ва асоссиз равишда ҳисобдан чиқариб юборилмоқда, орттириб қолинмоқда, бу эса ўғирликларга, порахўрликка ва бошқа суиистеъмолчиликларга олиб келмоқда.

Салбий ҳолатларни келтириб чиқарувчи сабаблар ўрганилмаяпти, ўғирликларнинг йўлини тўсиб қўйиш юзасидан узил-кесил чоралар кўрилмаяпти. Нефть базалари ва автозаправка станцияларининг кўпи ташландиқ ҳолда бўлиб, хўжалик юритиш янги методлари ниҳоятда секинлик билан жорий этилмоқда.

Нефть маҳсулотлари билан таъминлаш давлат комитетининг коллегияси, область бирлашмаларининг раҳбарлари кадрлар билан ишлашни ўз ҳолига ташлаб қўйишган. Тармоқ раҳбарлари ва мутахассислари орасида кишиларнинг 60 проценти ўз маълумотига кўра соҳага мувофиқ келмайди.

Ўзбекистон ССР нефть маҳсулотлари билан таъминлаш давлат комитетининг раиси ўртоқ В. А. Ҳамидов тармоқнинг энг муҳим муаммоларини ҳал этишдан ўзини четга олди. Республиканинг ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари хўжасизликка, нефть маҳсулотларини талон-торож қилиш ва ўғирлашга қарши курашни сусайтириб юбордилар.

Марказий Комитет бюроси тармоққа раҳбарликдаги жиддий камчиликлари, хўжасизликни, исрофгарчиликни, социалистик мулк ўғирланишини тугатиш борасида таъсирчан чоралар кўрмаганлиги учун КПСС аъзоси, Ўзбекистон ССР нефть маҳсулотлари билан таъминлаш давлат комитетининг раиси ўртоқ В. А. Ҳамидовга ҳисоб карточкасига ёзиш шарти билан қаттиқ виговор эълон қилди.

Ўзбекистон ССР нефть маҳсулотлари билан таъминлаш давлат комитети раисининг биринчи ўринбосари ўртоқ В. И. Давиденкога қаттиқ виговор, Ўзбекистон ССР нефть маҳсулотлари билан таъминлаш давлат комитети раисининг ўринбосари ўртоқ Ё. Т. Мўминовга ҳисоб карточкасига ёзиш шарти билан виговор эълон қилинди, Ўзбекистон ССР нефть маҳсулотлари билан таъминлаш давлат комитети бошланғич партия ташкилотининг секретари ўртоқ Ф. Я. Иброҳимов коммунист-раҳбарларга нисбатан принципсизлик қилганлиги ва уларнинг ножўя ишларга йўл қўйиб берганлиги учун огоҳлантирилди.

Тошкент шаҳар партия комитетига, Киров район партия комитетига коммунистик ахлоқ нормаларини бузишга, ишда суиистеъмолчиликларга йўл қўяётган, коллективда носоғлом вазият ва группабозлик вужудга келишига имконият яратган автозаправка станциялари ҳамда махсус автотранспорт корхонаси коммунистларининг партиявий жавобгарлигини кўриб чиқиш топширилди.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советига республика нефть маҳсулотлари билан таъминлаш давлат комитетининг раҳбариятини мустаҳкамлаш тавсия этилди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг мажлисида бошқа баъзи масалалар кўриб чиқилиб, улар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ XII ПЛЕНУМИ ТАСДИҚЛАГАН КОМИССИЯЛАРИНИНГ СОСТАВЛАРИ

ТАШКИЛИЙ-ПАРТИЯВИЙ ИШ ВА КАДРЛАР БИЛАН ИШЛАШ МАСАЛАЛАРИ КОМИССИЯСИ

АНИШЧЕВ Владимир Петрович — комиссия раиси, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари

КОМИССИЯ АЪЗОЛАРИ:

АБДУЛЛАЕВ Муҳиддин Убайдуллаевич — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аъзолигига кандидат, Қумқўрғон район партия комитетининг биринчи секретари

АЙДАРҚУЛОВ Абдуҳолиқ Абдураҳмонович — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Сирдарё область Совети ижроия комитетининг раиси

АЛИМОВА Ҳалимахон — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Узсовпроф раиси

ВАҲОБОВА Фотима — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Бухоро пиллакашлик фабрикасининг ишчиси

ДОГОНКИН Пётр Васильевич — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ташкилий-партиявий иш ва кадрлар билан ишлаш бўлимининг мудири

ИСКАНДАРОВ Мирзағани — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Тошкент Олий партия мактабининг ректори

ЭШБЕКОВ Искандар Дўстмуҳамедович — Ўзбекистон Компартияси Ревизия комиссиясининг аъзоси, Самарқанд область Каттақўрғон шаҳар партия комитетининг биринчи секретари

КУННАЗАРОВ Ўринбой — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Қорақалпоғистон АССР Нукус шаҳар партия комитетининг биринчи секретари

НОСИРОВ Азиз — Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари

(Давоми 3-бетда).

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг

1988 йил 5 декабрдаги қарори

Озарбайжон ССР ва Арманистон ССРда гражданларнинг конституцион ҳуқуқлари қўпол равишда бузилаётганлиги ҳақида

Миллатига қараб ишдан бўшатиш ҳоллари оммавий тус олаётганлиги муносабати билан Озарбайжон ССР ва Арманистон ССР меҳнаткашларидан КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Советига кўпдан-кўп шикоятлар тушмоқда. Хўжалик ва партия раҳбарлари ҳеч бир гуноҳсиз кишиларга нисбатан қилинаётган мана шундай жиноий ўзбошимчалик, тазйиқ ва дўқпўписаларга зарба бериш бир ёқда турсин, балки кўпинча ғайриқонуний хатти-ҳаракатларга эрк бериб қўяётганликлари, ҳатто бу хатти-ҳаракатларда бевосита қатнашаётганликлари тўғрисида ишонарли маълумотлар бор.

КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Совети **қарор қиладилар:**

Озарбайжон ва Арманистон Компартияларининг Марказий Комитетларидан, Озарбайжон ССР ва Арманистон ССР Министрлар Советларидан, министрликлар ва идоралардан гражданларнинг конституцион ҳуқуқларини қўпол равишда бузиш ҳолларига қатъиян чек қўйиш, келгусида бундай ҳолларнинг такрорланиши олдини олиш юзасидан зарур бўлган барча чораларни кўриш талаб қилинсин. Гражданларни миллатига қараб қонунга хилоф равишда ишдан бўшатишга йўл қўяётган корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг, шунингдек, партия ва совет органларининг раҳбарлари шахсан жавобгарликка тортилсин, ҳатто партиядан ўчириш, эгаллаб турган лавозимидан олиб ташлаш, қонунда кўзда тутилган ҳолатларда эса жиноий жавобгарликка тортишга қадар жазолансин. Мана шундай миллатчилик ва ғайриқонуний характердаги ножўя хатти-ҳаракатларни тугатиш иши кенг ошкоралик вазиятида ўтказилсин. Айбдор шахсларга нисбатан кўрилган чоралардан меҳнат коллективлари хабардор қилинсин, шунингдек бу чоралар матбуот ва оммавий ахборот бошқа воситалари орқали жамоатчиликка маълум қилинсин.

Ушбу қарорнинг бажарилиши ҳақида КПСС Марказий Комитети билан СССР Министрлар Советига маълумот берилсин.

КПСС Марказий Комитетининг секретари М. ГОРБАЧЕВ

СССР Министрлар Советининг раиси Н. РИЖКОВ

СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитетида

СССР Министрлар Совети, ВЦСПС ва ВЛКСМ Марказий Комитети 1988 йил 5 декабрда Арманистон ССР ва Озарбайжон ССР болаларига ёрдам бериш тадбирлари тўғрисида қуйидаги мазмунда қарор қабул қилдилар:

Кейинги вақтларда марказий органларга Озарбайжон ССР ҳамда Арманистон ССРнинг давлат, партия ва жамоат ташкилотларидан, шунингдек мазкур республикаларнинг меҳнаткашларидан доимий истиқомат жойини ташлаб кетишга мажбур бўлган оилаларнинг болаларини жойлаштириш ва ўқитишда ёрдам беришни сўраб илтимослар тушмоқда.

Мамлакатнинг давлат ва жамоат ташкилотлари Озарбайжон ва Арманистон болаларига зудлик билан ёрдам беришни, уларни миллатлараро адоватдан ҳимоя қилишни, ота-оналарининг илтимосига биноан уларни касаба союз ва комсомол шифохоналарида вақтинча жойлаштириш имкониятини беришни ўз бурчлари ҳисоблайдилар.

СССР Министрлар Совети, Бутуниттифоқ Касаба Союзлари Марказий Совети ва ВЛКСМ Марказий Комитети **қарор қиладилар:**

1. Мактабгача ва мактаб ёшидаги болаларни (зарурат бўлган ҳолларда ота-оналари билан бирга) вақтинча жойлаштириш учун касаба союзларининг шифохоналарида, туризм муассасаларида ва санаторий типидаги пионер лагерларида 20 мингтагача ўрин, ВЛКСМнинг пионер лагерларида мактаб ўқувчиларини жойлаштириш учун 4 мингтагача ўрин ажратилсин. Бу ишларга бўладиган харажатларни ВЦСПС билан ВЛКСМ Марказий Комитети ўз зиммаларига оладилар.

2. В. И. Ленин номидаги Совет болалар фондининг, СССР Қизил крест ва Қизил яримой жамиятлари союзининг Озарбайжон ССР ва Арманистон ССРнинг бир қанча областлари ҳамда районларида болаларга ёрдам бериш жамоатчилик группаларини тузиш тўғрисидаги таклифлари қабул этилсин.

3. Халқ таълими давлат комитети, Озарбайжон ССР ва Арманистон ССР Халқ таълими министрликлари болалар вақтинча жойлаштирилган муассасалардаги таълим-тарбия жараёнини ташкил қилсинлар. Шу мақсадда ўқитувчилар бригадалари тузилиб жойларга юборилсин, улар зарур миқдордаги дарсликлар ва ўқув қўлланмалари билан таъминлансин.

4. Озарбайжон ССР Министрлар Совети ва Арманистон ССР Министрлар Совети, СССР Темир йўллар министрлиги ва СССР Гражданавиацияси министрлиги болаларни вақтинча жойлаштириладиган муассасаларга уюшқоқлик билан элтиб қўйишни таъминласинлар.

5. СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги болалар вақтинча яшайдиган жойларда уларга зарур медицина хизматини таъминласин. Шу мақсадлар учун бўладиган қўшимча харажатларни В. И. Ленин номидаги Совет болалар фонди ўз зиммасига олиши маълумот учун қабул қилинсин.

ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМ — ҲАЁТИМИЗ ҚОНУНИ

КУЧИМИЗ БИРЛИКДА, ҚУДРАТИМИЗ ДЎСТЛИКДА

Совет халқи жонажон Коммунистик партиямиз раҳбарлиги остида қатъият ва матонат билан революцион қайта қуришни амалга оширмоқда. Ҳозир жамият учун ғоят мураккаб давр — масъулиятли қарорлар ва амалий ишлар даврига қадам қўйдик. Шуни қувонч билан таъкидлаш керакки, республикамизнинг партия, уруш ва меҳнат ветеранлари ҳам бу бунёдкорлик меҳнатида ҳамма билан баробар иштирок этмоқдалар. Улар ўзларининг куч-ғайратларини, бой тажрибаларини турғунлик йилларининг мероси бўлган барча салбий ҳолларни бартараф этишда ҳамда республикада қайта қуришнинг муқаррар равишда ғалаба қозонишини таъминлашда партия ташкилотларига фаол кўмаклашишга сафарбар этмоқдалар, умрини ўтаб бўлган, чириган барча эски нарсаларни супуриб ташламоқдалар, ошкоралик ва демократиялашни кенг ривожлантирмоқдалар. Биз янгилик эскилик билан кескин курашларда қарор топишини ва бу кураш осонликча бўлмаслигини, баъзан эса позицияларнинг тўқнашувлари рўй беришини яхши биламиз.

Мазкур курашнинг ҳозирги босқичи оғир шароитларда ўтмоқда. Негаки, кўпгина ўн йилликлар даврида одамларни ижодий фикрлашдан, мустақиллик ва ташаббускорлик кўрсатишдан четлатишга уриниш устунлик қилган эди. Маъмурий-буйруқбозлик усуллари ҳукмронлик қилди. Турғунлик даврида танқид ҳар томонлама бўғилди. Меҳнаткаш инсонга нисбатан бепарволик, оддий одамларнинг талаб ва эҳтиёжларига лоқайдлик билан қараш авж олди. Давлат бойлигини ўғирловчи, талон-торож қилувчи, порахўр, кўзбўямачи шахслар эса ўзларини эркин ҳис қилдилар.

Буларнинг, ҳаммаси мамлакатимизда социалистик ҳуқуқий давлатни бунёд этиш зарурятини келтириб чиқарди. Шу боис ҳозирги пайтда қайта қуришнинг бошқа муҳим муаммолари қатори сиёсий системани ислоҳ қилиш масаласи кун тартибида турибди. У СССР Конституциясига, сайлов системасига, марказдаги ва жойлардаги ҳокимият органларига, суд-ҳуқуқ фаолиятига тааллуқлидир. Бошқача айтганда, улар ниҳоятда мураккаб ва улкан аҳамиятга молик вазифалардир. Ўзбекистон уруш ва меҳнат ветеранлари СССР Конституциясига киритиладиган ўзгартишлар ва қўшимчалар тўғрисидаги СССР Қонуни лойиҳасини ва СССР халқ депутатларини сайлаш тўғрисидаги Қонун лойиҳасини кенг муҳокама қилдилар ва қизғин қўллаб-қувватлашди.

Сиёсий система ислоҳотида миллатлараро муносабатларни такомиллаштириш алоҳида ўрин эгаллайди. У иқтисодий бўлибгина қолмай, сиёсий масала ҳамдирки, бизнинг кўп миллатли давлатимиз ҳаёти ва фаолияти учун, айни пайтда ҳар бир миллий республика учун муҳим аҳамиятга эгадир. Ҳозир СССР Олий Совети палаталари ўзининг асл функционал қиёфасини йўқотганлиги сир эмас. Бунга барҳам бериш учун қонун йўли билан Миллатлар Совети зиммасига иттифоқдош республикаларни иқтисодий ва социал жиҳатдан ривожлантириш, улар ўртасидаги муносабатларни такомиллаштириш, шу борадаги қонунчиликка риоя этиш, иттифоқдош республикалар манфаатларига алоқадор масалалар кўрилаётганда Иттифоқ министрликлари ва идораларининг фаолиятини назорат қилиш масалаларини муҳокама этиш юклатилиши лозим.

Мазкур масалага атрофлича тўхталиб ўтиш жоиздир. Энг аввало, республикамизнинг партия, уруш ва меҳнат ветеранлари Коммунистик партиянинг миллатлараро муносабатлар соҳасидаги сиёсатини бутунлай ва тўлалигича қўллаб-қувватлайдилар. Бу сиёсат иттифоқдош ва автоном республикалар, автоном областлар ва округларнинг ҳуқуқий статусини янада ривожлантиришда, совет гражданларининг миллий-маданий талаб-эҳтиёжларини рўёбга чиқаришда ҳуқуқий кафолатларни кенгайтиришга, СССР халқлари тилларидан тенг ҳуқуқлилик асосида фойдаланишга, иттифоқдош республикалар ўртасида тўғридан-тўғри алоқаларни бундан буён ҳам тараққий эттиришга, энг аввало, ҳар бир республика ва автоном тузилманинг мамлакат ягона халқ хўжалиги комплекси системасидаги иштироки принципларини такомиллаштиришга, уларнинг Умумиттифоқ экономикасига қўшадиган реал ҳиссасини кўпайтиришга қаратилгандир. Хуллас, гап Совет социалистик федерациясини такомиллаштириш, миллий маданиятларни янада гуллаб-яшнатиш ва бир-бирларини ўзаро бойитиш тўғрисида бораяпти. Бунга ягона, қудратли, кўпмиллатли Совет социалистик давлатидаги барча халқларнинг бузилмас бирлиги ва қардошларча дўстлиги негизидагина эришиш мумкин.

Партиямизнинг бу улкан ва сиёсий жиҳатдан катта аҳамиятли фаолиятини мамлакатимизнинг барча софдил кишилари табрикламоқдалар ва маъқулламоқдалар. Бироқ ўртоқ М. С. Горбачев 15 ноябрь куни Орёл шаҳрида ўтказилган кенгашда сўзлаган нутқида таъкидлаб ўтганидек, «Шундай кишилар борки, тўғрисини айтганимизда, улар миллатчилик позицияларида туриб ҳаракат қилмоқдалар. Миллатлар ўртасида низоларни келтириб чиқармоқдалар, энг муқаддас бўлмиш СССР халқлари дўстлигига путур етказишга уринмоқдалар... Қайта қуриш шароитида миллатчилик тусидаги сиёсий экстремизмга, айниқса, тоқат қилиб бўлмаслигини ва у хавфли эканлигини, демократиялаш жараёнини нормал ривожлантиришга тўсқинлик қилишни ва умумхалқ ишимизга путур етказишини яққол кўра олишимиз керак».

Ҳа, «Демократик иттифоқ», «Хотира», «Халқ фронти»даги экстремист унсурлар ва айниқса «Қорабоғ» комитети деб аталмиш бир қатор норасмий группалар ва бирлашмалар худди шу йўсинда мунофиқлик билан иш тутиб, ўзларини қайта қуриш «ҳимоячилари» деб атамоқдалар. Маълумки, «Қорабоғ» комитети ўзининг қўпорувчилик фаолияти билан фақат арман ва озарбайжон халқларигагина эмас, бутун мамлакатимиз меҳнаткашларига жуда катта сиёсий-иқтисодий ва маънавий-ахлоқий зарар етказди. Қардош арман ва озарбайжон халқлари ўртасида миллий адоватни кучайтиришга, миллатчиликни қайта жонлантиришга кўмаклашди. Бу нарса охир-оқибатда ҳиссиётларни жунбушга келтириб, одамлар фожиасига олиб келди.

Уруш ва меҳнат ветеранлари республика Совети ўзининг сентябрь ойида бўлиб ўтган пленумида Арманистон, Озарбайжон ва Тоғли Қорабоғ автоном областидаги партия, уруш ва меҳнат ветеранларига мурожаатнома қабул қилди. Биз унда икки қардош халқ ўртасидаги миллий нифоқни авж олдиришга барҳам беришга ҳамда иғвогарларни қатъиян қоралашга даъват этдик. Мазкур иғвогарлар ўзларининг миллатчилик мақсадлари йўлида миллатлараро муносабатлар муаммосини сунъий равишда кучайтирмоқдалар, ультиматум тарзидаги талабларни олға сурмоқдалар. Шуни мамнуният билан қайд этиш лозимки, бизнинг арман ва озарбайжон дўстларимиз мурожаатномамизга диққат-эътибор билан қарадилар. Масалан, Арманистон уруш ва меҳнат ветеранлари республика Советидан олинган жавобда шундай дейилган эди: «Биз сизларни арман халқи илгари бўлганидек, ҳозир ҳам коммунистик идеалларга содиқ ва у Бутуниттифоқ XIX партия конференциясининг қарорларини қайта қуриш, демократия ва ошкоралик шароитларида бажариш учун барча ишларни рўёбга чиқаришга азму қарор қилган, деб ишонтирамиз». Озарбайжон ССР уруш ва меҳнат ветеранлари Совети ҳам қўллаб-қувватлаганимиз ва эзгу истакларимиз учун чуқур миннатдорчилик билдирди. Тоғли Қорабоғ автоном областининг уруш ва меҳнат ветеранлари Совети ҳам чуқур миннатдорчилигини изҳор этди. Айни пайтда арман ва озарбайжон халқлари ўртасидаги совуқчилик шунчалик кескинлашиб кетганки, натижада область уруш ва меҳнат ветеранлари Совети ҳам шу пайтгача автоном областни Арманистон ССР ихтиёрига ёки СССРдаги исталган иттифоқдош республика ихтиёрига беришни талаб қилмоқда. Энг муҳими, у Озарбайжон ССР таркибида қолмаслиги лозим, деб ёзади у ўзининг жавоб мактубида.

Яқинда бир гуруҳ октябрятлар ва пионерлар менга бир қанча ўткир саволлар билан мурожаат қилишди. Менинг жавобларим болаларнинг «Пионер Востока» газетаси саҳифаларида эълон қилинди. Лекин ана шу саволдан бири бугунги муаммоларга тўғридан-тўғри алоқадордир. Шу сабабли ўз фикримни баён қилиб ўтишни лозим деб топдим. Саволлардан бири ўз моҳиятига кўра ҳам миллатчилик, ҳам шовинистик тусда эди. Яъни «Ўзбекистонда ким хўжайин — русларми ёки ўзбеклар?» деган маънода эди. Албатта, ушбу савол автобусда кетаётган икки аёл — ўзбек ва рус ўртасидаги обевателларча жанжал негизида вужудга келганди. Мен ўз жавобимда Ўзбекистонга келган Италия парламенти собиқ аъзоларидан бир гуруҳи билан қилган суҳбатимни эсга олиб ўтдим. Албатта, италияликларнинг бу сафари уларнинг Ўзбекистонга қилган биринчи саёҳатлари эди. Табиийки, уларни ҳамма нарса — республикамиз экономикаси, маданияти, турмуши, халқларнинг урф-одатлари ва маънавияти қизиқтирарди. Мен италиялик меҳмонлар саволларига жавоб беришдан олдин улардан, Афғонистонда бўлдингизми, деб сўрадим. Маълум бўлишича, меҳмонлар ҳали у ерга боришмаган экан. Акс ҳолда улар кўп нарсани ўз кўзлари билан кўришлари, у ердаги аҳволни Ўзбекистондагига таққослашлари мумкин эди. Бинобарин, бизнинг республикамиз Октябрь инқилобидан кейин экономика, фан, маданият ва санъат соҳасида жуда катта ўзгаришлар ва улкан муваффақиятларга эришди. Ўзбекистон тарихан жуда қисқа муддат ичида ўз тараққиётида асрларга тенг йўлни босиб ўтди. Буларнинг ҳаммаси Ўзбекистонда истиқомат қилувчи кишилар пешона тери эвазига қўлга киритилган. Республикамизда юздан зиёд миллат ва элат вакиллари қўлни қўлга бериб яшамоқдалар ва меҳнат қилмоқдалар. Биз ягона кўпмиллатли давлатда яшаётганлигимиз, бу ерда қардошларча дўстлик муҳити ҳукм сураётганлиги, исталган миллат ва элат кишилари туфайлигина Ўзбекистон гуллаб-яшнамоқда.

Қардош халқлар ўртасидаги интернационал дўстликнинг ва бир-бирига ёрдам беришнинг яққол мисолини республикамизда кўриш мумкин. 1966 йил апрелида Тошкентда рўй берган даҳшатли зилзилани эсга олайлик. Россия Совет Федератив Социалистик Республикаси, барча иттифоқдош республикалар зилзиланинг иккинчи куниёқ Тошкентни тиклаш учун ўз қурувчиларини юбордилар. Улар билан бирга дори-дармонлар, озиқ-овқатлар, бинокорлик материаллари, техника воситалари, чодирлар ва бошқа зарур нарсалар ортилган эшелонлар етиб келди.

Шу сабабли автобусда жанжаллашиб қолган икки аёл ўртасидаги воқеа киши диққатини ўзига жалб этмасдан қўймайди. Негаки, у интернационал тарбияни кучайтиришни, СССР халқларининг бузилмас дўстлигини ҳамда биродарлик ҳис-туйғуларини мустаҳкамлашни, миллатчилик ёки шовинистик тенденцияларга қарши оғишмай кураш олиб бориш зарурлигини яна бир карра эслатиб қўйди. Биз миллатлараро муносабатлардаги революцион қайта қуриш ғояларидан антисоциалистик мақсадлар йўлида, СССР халқлари ўртасида миллий адоватни қўзғаш йўлида фойдаланиш борасидаги ҳар қандай уринишларга қатъий зарба беришимиз лозим. Демак, Асосий Қонунда миллий адоватни вужудга келтирганлик учун, ирқий ёки миллий мумтозликни тарғиб этганлик учун, Совет давлатининг интернационал бирлигини қўпорганлик учун жавобгарликни кучайтириш бўйича конституцион чора-тадбирлар кўзда тутилиши лозим, деб ҳисоблаймиз. Чунки, Асосий қонуннинг ишонтириш кучига ва обрў-эътиборига таянган ҳолдагина табиий миллий ҳис-туйғуларни миллатчилик оқимига буриб юбориш, демократия ва ошкораликнинг кенгайишидан антидемократик мақсадларда, социализмга зид равишда, бизнинг буюк интернационал ғалабаларимизни обрўсизлантириш, мамлакатимиз халқларининг бузилмас қардошларча дўстлигини қўпориш йўлида фойдаланиш хатти-ҳаракатларига қарши самарали кураш олиб бориш мумкин.

Демократия ва ошкоралик — икки томонлама ўткир қуролдир. Унда фақат социализм позицияларини мустаҳкамлаш, социалистик давлатнинг иқтисодий, сиёсий қудратини юксалтириш ҳамда унинг бирлигини мустаҳкамлаш манфаатлари йўлидагина фойдаланиш керак. Биз, партия, уруш ва меҳнат ветеранларини Болтиқбўйидаги, жумладан, Эстониядаги воқеалар ташвишга солмоқда. Маълумки, Эстония ССР Олий Советининг сессиясида мазкур республика Конституциясининг 74-моддасига тузатиш киритилди. Эстония ССРдаги Олий ҳокимият органлари муайян ҳолларда ССР Иттифоқининг қонун актлари ва бошқа актлари амал қилишини тўхтатиб қўйишлари ёки мазкур актлар қўлланилишининг чегарасини белгилашлари мумкин эмиш. Табиийки, бу нарса ССР Иттифоқининг амалдаги Конституцияси қоидаларига мос келмайди. Нима учун шундай бўлаяпти? СССР Олий Совети Президиуми ўзининг яқинда бўлиб ўтган мажлисида бу масалани кўриб чиқди. Лекин мен бошқа нарсани қайд этиб ўтмоқчиман. Мен 1950 йили Ўзбекистон партия делегацияси раҳбари сифатида Эстония ССРнинг ўн йиллиги нишонланган умухалқ байрамида иштирок этган эдим. Ўшанда меҳнатсевар эстон халқининг Совет ҳокимияти ва социализм идеалларига содиқлигига шахсан ишонч ҳосил қилган эдим. Эстонияда рўй бераётган ҳозирги воқеалар эса, ишончим комилки, улар «Халқ фронти» деб аталмиш ва бошқа норасмий группалардаги экстремистик гуруҳлар томонидан содир этилмоқда. Улар ошкоралик ва демократиядан эстон халқи манфаатларига зид равишда фойдаланмоқдалар. Шу ўринда Болтиқбўйи республикаларидагига ўхшаш норасмий тузилмаларни республикамизда ҳам вужудга келтиришга уринишлар бўлаётганлигидан кўз юма олмаймиз. Уларнинг фаолияти шубҳали платформага эга. Хўш, уларга ким ваколат берган ва улар бизни кимлардан ҳимоя қилишмоқчи, деган ҳақли савол туғилади. Бундай шахсларга ҳеч ким ҳуқуқ ҳам, ваколат ҳам берган эмас. Яқинда ўн биринчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг тўққизинчи сессияси бўлиб ўтди. Унда республикамизда яшовчи ҳар бир меҳнаткашнинг манфаатларига даҳлдор муҳим ҳаётий масалалар кўриб чиқилди. Сессияда жуда кўплаб депутатлар сўзга чиқишди. Бироқ уларнинг биронтаси ҳам республикамизда норасмий бирлашмалар ташкил этиш зарур, деган таклифни киритмадилар. Аксинча, улар республикамиз меҳнаткашларини совет халқининг синалган авангарди — Коммунистик партия раҳбарлигида қайта қуриш вазифаларини бажаришда актив иштирок этишга чақирдилар.

Интернационализм ғоялари халқларимиз онгида ҳамиша барҳаёт бўлган. У қайта қуриш шароитида алоҳида мазмун касб этаяпти. Қайта қуриш — барча халқларнинг муштарак иши. Унинг натижаларидан ҳар бир совет кишиси манфаатдор. Ҳозир демократия шароитида айтилган ҳар бир сўз ва хатти-ҳаракат учун юксак масъулиятни ҳис этиш, умум манфаатларига, танлаб олган социалистик йўлга мос равишда қадам ташлашимиз лозим. Кучимиз — барча миллат ва элатлар халқларининг бирлигида, қудратимиз — совет кишиларининг метиндек дўстлигида. Бу — қайта қуриш муқаррар ғалаба қозонишининг гаровидир.

Р. ҒУЛОМОВ,
Ўзбекистон ССР Олий Советининг раиси, уруш ва меҳнат ветеранлари республика кенгашининг раиси.

(«СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ» газетасидан).

СССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ САЙЛОВИНИ ЎТКАЗУВЧИ МАРКАЗИЙ САЙЛОВ КОМИССИЯСИДА

6 декабрь куни Москвада, Союзлар уйида СССР халқ депутатлари сайловини ўтказувчи Марказий сайлов комиссиясининг биринчи мажлиси бўлиб ўтди.

Комиссиянинг мажлисида СССР халқ депутатларининг сайлови янги ҳуқуқий асосда ўтказилиши сиёсий системамизни ёппасига ислоҳ қилиш йўлида қўйилган дастлабки амалий қадамлардан бири бўлиб қолиши қайд этилди.

Марказий сайлов комиссиясининг раиси В. П. Орлов мажлисда сўзга чиқиб, комиссия фаолиятининг асосий йўналишлари ҳақида, у ҳал этиши лозим бўлган вазифалар тўғисида, «СССР халқ депутатлари сайлови тўғрисида»ги СССР Қонунининг қабул этилиши муносабати билан сайловолди тадбирларга тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш хусусиятлари ҳақида гапириб берди. Бу тадбирларнинг ҳаммаси демократик асосда, очиқ ва ошкора, мамлакатимизнинг кўп миллатлилик характерини, меҳнаткашларнинг эҳтиёжлари ва манфаатлари хилма-хиллигини эътиборга олиб амалга оширилиши кераклиги таъкидланди.

Марказий сайлов комиссияси СССР халқ депутатлари сайловини ўтказувчи территориал ва миллий-территориал сайлов округларини тузди. Марказий сайлов комиссиясининг қарорлари ва шу округларнинг рўйхатлари матбуотда эълон қилинади.

СССР халқ депутатлари сайловига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказишга оид асосий тадбирларнинг календарь плани, шунингдек марказий сайлов комиссиясининг 1988 йил декабрь ойидаги иш плани тасдиқланди.

СССР Конституциясининг ва «СССР халқ депутатлари сайлови тўғрисида»ги СССР қонунининг текстларини оммавий нусхада нашр этиш тўғрисида қарор қабул қилинди.

Сайловга тайёргарлик билан боғлиқ бўлган бошқа бир қанча масалалар кўриб чиқилди.

Комиссиянинг мажлисида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, СССР Олий Совети Президиуми раисининг биринчи ўринбосари А. И. Лукьянов, СССР Олий Совети Президиумининг секретари Т. Н. Ментешашвили, СССР Олий Совети Иттифоқ Советининг раиси Ю. Н. Христорадновқатнашдилар.

(ТАСС).

* * *

СССР халқ депутатлари сайловини ўтказувчи Марказий сайлов комиссияси қуйидаги адресда жойлашган: Москва, 103009, Пушкин кўчаси 1, Союзлар уйи.

Деҳқон бўлсанг, шудгор қил!

Республика областларида ер ҳайдашнинг бориши тўғрисида шу йил 7 декабрга бўлган

ОПЕРАТИВ МАЪЛУМОТ

(Топшириққа нисбатан процент ҳисобида)

ФАРҒОНА	— 107,8
ҚАШҚАДАРЁ	— 100,4
Бухоро	— 99,1
Тошкент	— 96,2
Сирдарё	— 93,8
Самарқанд	— 89,6
Наманган	— 85,7
Сурхондарё	— 84,4
ҚҚАССР	— 80,6
Андижон	— 70,4
Хоразм	— 62,7
Республика бўйича:	— 89,5

Миллатлараро муносабатлар

Людмила ЕРМОЛАЕВА: «МЕН—ЎЗБЕК ФАРЗАНДИ»

Жиззах автовокзали гавжум. Касса олдида асосан ёшлар навбатда туришибди. Уларнинг кўпчилиги Тошкентдаги олий ўқув юртларида таҳсил кўраётган йигит-қизлар. Ҳамма тезроқ ўз манзилига етиб олишга шошилади. Ёши ўтиб қолган, оқсаб қадам ташлаётган киши кассага яқинлашди. Аммо одам кўплигидан ҳайратланиб тўхтаб қолди. Шу пайт кассир аёл:

— Йигитлар, оқсоқолни навбатсиз қўйиб юборинглар, — деди.

Кўринишидан русларга ўхшаб кетадиган аёл соф ўзбек тилида сўзларди. Ёшлар ҳалиги кишига йўл беришди. Оқсоқол кассага яқинлашиб кўзларига ишонмади.

— Ўзбек тилида гапирган сенмидинг, қизим? — деб сўради.

— Ҳа, отахон. Қаерга билет олмоқчисиз?

— Ўзбек тилини бунчалик яхши гапиришни қаердан ўргангансан?

— Бунинг тарихи узоқ отахон. Қаерга бормоқчисиз?

— Тошкентга, болам. Ўғлим марказда ишлайди. Невараларни кўриб келай, деб йўлга чиққандим.

Кассир унга билетни узатаркан, кулиб деди:

— Оқ йўл, отахон, автобус беш минутдан сўнг жўнайди.

— Раҳмат, қизим, умрингдан барака топ.

Кассир билан отахоннинг суҳбати бизни қизиқтириб қолди. Автовокзал партия ташкилотининг секретари Худойберди Ўринбоевга учрашиб мақсадимизни айтдик. Бир оздан сўнг хонага қаҳрамонимиз кириб келди. Ўзини Людмила Григорьевна Ермолаева деб таништирди. Биз ҳозиргина билет олиб, Тошкентга жўнаган отахоннинг саволини қайтардик. У бир оз ўйга толди.

— Бунинг тарихи ўттизинчи йилларга бориб тақалади, — дея ҳикоясини бошлади соф ўзбек тилида. — Отам Георгий Карагенов, онам Милания Христофоровна — болгар.

— Сиз болгар қизимисиз?

— Ҳа, лекин Болгарияни кўрган эмасман. Мен 1939 йилда Одесса областининг Артицкий районида туғилганман. Опаларим Анна ва Мария ҳам ўша ерда дунёга келишган.

Уруш осойишта ҳаётимизни бузди. Кўплаб оилалар қатори бизни ҳам мамлакатнинг шарқий районларига кўчира бошлашди.

...Узоқ йўл азобидан сўнг Тошкентга етиб келганимизни маълум қилишди. Ўзбеклар бизларни қучоқ очиб кутиб олдилар. Жой беришди, овқатлантиришди. Орадан кўп ўтмай оиламизни Фориш районининг «Чимқўрғон» совхозига йўллашди. Чорвадор хўжалик аъзолари ҳам ўз оға-иниларидек қабул қилишди. Отам ва онамни иш билан таъминлашди.

Совхозда асосан ўзбеклар, қозоқлар яшашарди. Болалар биз билан ўйнагани келишарди. Аммо тил билмаганимиздан дастлабига бироз бегонасираб юрдик. Аммо орадан кўп ўтмай кўникиб қолдик. Болалик — ажойиб давр экан. Ҳадемай ўзбекчани ҳам, қозоқчани ҳам ўрганиб олдик. Ҳозир рус, ўзбек, қозоқ тилларида бемалол гаплаша оламан.

— Ўз тилингизда-чи?

— Она тилини ёддан чиқариб бўларканми!

Карагеновлар совхозга келишган кунданоқ маҳаллий аҳоли билан тил топишиб кетдилар. Оила бошлиғи Георгий механик, Милания эса сигирсоғар бўлиб ишга жойлашишди. Фарзандлари эса маҳаллий мактабда билим олишди. Людмила мактаб ёшига қадар ўзбек тилини яхши ўрганиб олганидан дарсларни сира қийналмасдан ўзлаштирди. Опалари эса ота-оналарининг ёнига кириб қолишган, уй ишларида кўмакчи бўлишарди.

Улуғ Ватан уруши совет халқининг ғалабаси билан тугагани ҳақидаги хабар болгар хонадонига ҳам катта қувонч олиб келди. Бу пайтда Карагеновлар совхознинг илғор ишчилари сафидан ўрин олишган, ўзбек диёрини ўз она юртларидек қабул қилишганди. Улар бу ердан кўчиб кетишни хаёлларига ҳам келтиришмасди. Йиллар баҳор шамолидек тез ўтиб кетди. Анна болгар йигити Филип билан турмуш қурди. У ҳозир Одесса областида яшамоқда. Мария рус йигити Николайни севиб қолди.

Людмила ўрта мактабни шу ерда тугатди. Совхозга ишга кирди. Шу ерда Борис билан топишди. Борис Ермолаев Жиззах шаҳридаги қурилиш ташкилотларининг бирида бош механик.

— Мен буви бўлдим, — дейди Людмила Григорьевна фахр билан. — Ўғлим Игорь рус қизи Оляни уйимизга бошлаб келди. Келиним Островский номли мактабда ўқитувчи. Неварам Григорий 3 ёшга тўлди. Гоҳ-гоҳида ўзимнинг уч ёшлик давримни эслаб кетаман. Бизнинг болалигимиз оғир йилларга тўғри келди. Набираларим бундай кунларни кўришмасин, дейман. Давримизга шукроналар айтаман.

Карагеновлар оиласининг кенжа аъзолари —, Михаил билан Андрей қурувчи бўлдилар. Уларнинг оиласи ҳам интернационал. Михаил белорус қизи Светлана билан, Андрей эса мордвин Ольга билан турмуш қурган. Ширин ва тотли ҳаёт кечиришмоқда. Людмила Григорьевна турмушидан сира нолимайди. У 1960 йилдан буён Жиззах автовокзалида кассир бўлиб ишлайди. Куюнчак она, меҳрибон буви ишда ташаббускор ва талабчан. Одамлар билан муомала қилиш, уларнинг кўнглини олиш, талаб ва истакларини ўрнига қўйишни билади. Ўзининг 28 йиллик меҳнат фаолияти давомида самарали ишлади. Коллектив ҳурматини қозонди. У — кўпгина ёшларнинг севимли устози. Галина Цой, Нина Ерофеева, Жамила Оқбоева сингари ўнлаб ёшлар ундан касб сирларини ўрганишган.

— Людмила Ермолаева бизнинг фахримиз, — дейди партия ташкилотининг секретари. — Яқинда коммунистларимиз уни катта ишонч билан шаҳар партия конференциясига делегат этиб сайладилар. Ишдаги кўрсаткичлари аъло. Планларни доимо ошиғи билан бажаради. Хизмат кўрсатиш маданияти юқори. Коммунист сифатида ўзига ва касбдошларига талабчан.

— Онам ҳозир ҳам «Чимқўрғон» совхозида яшайдилар, — дейди Л. Ермолаева. — Ҳозир пенсиядалар. Ҳар байрамда қишлоқдаги уйимизда тўпланамиз. Шодиёналарни биргаликда нишонлаймиз. Онам ўзини ўзбек диёрининг фарзанди деб ҳисоблайди. Менинг ҳам Ватаним — Ўзбекистон.

Диёримнинг бағри кенг. Унда турли миллат вакиллари бахтли ҳаёт кечирмоқдалар. Людмила ва унинг оиласи кўпмиллатли мамлакатимиз бузилмас дўстлигининг ёрқин мисолидир.

Ш. ТЎРАЕВ, Б. ИСОҚОВ.

Жиззах шаҳри.

СУРАТДА: Л. Ермолаева иш пайтида.

ГАЗЕТА ИККИ ТИЛДА ЧИҚДИ

Наманган областининг Косонсой райони «Ленинчи» газетаси икки тилда чиқа бошлади.

Энди кичик ҳажмдаги газета ҳар сонининг бир саҳифаси тожик тилида нашр этилмоқда. Аҳолисининг анчагина қисмини тожиклар ташкил этадиган район халқининг хоҳишига кўра шундай қарорга келинди. Бу ерда кундалик радиоэшиттиришларга ҳам тожик тилида хабарлар ҳамда муайян мавзуга бағишланган эшиттиришлар киритилмоқда.

(ЎзТАГ).

СССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ САЙЛОВИНИ ЎТКАЗУВЧИ ТЕРРИТОРИАЛ САЙЛОВ ОКРУГЛАРИНИНГ ТУЗИЛИШИ

СССР халқ депутатлари сайловини ўтказувчи Марказий сайлов комиссияси «СССР халқ депутатлари сайлови тўғрисида»ги СССР Қонунининг 15- ва 16-моддаларига мувофиқ СССР халқ депутатлари сайловини ўтказувчи қуйидаги территориал сайлов округларини тузиш тўғрисида қарор қабул қилди:

Ўзбекистон ССР

АНДИЖОН ОБЛАСТИ

575. Андижон сайлов округи (маркази — Андижон шаҳри).

Андижон шаҳри ҳамда Олтинкўл ва Андижон районлари.

576. Избоскан сайлов округи (маркази — Пойтуғ шаҳри).

Шаҳрихон шаҳри ва Балиқчи, Избоскан, Комсомолобод, Москва, Пахтаобод районлари.

577. Ленин сайлов округи (маркази —Ленинск шаҳри).

Ленинск, Советобод шаҳарлари ва Жалолқудуқ, Қўрғонтепа, Ленин, Марҳамат ва Хўжаобод районлари.

БУХОРО ОБЛАСТИ

578. Бухоро сайлов округи (маркази — Бухоро шаҳри).

Шаҳар Советига бўйсунувчи аҳоли пунктлари билан биргаликда Бухоро шаҳри, Когон шаҳри ҳамда Бухоро, Когон ва Қоракўл районлари.

579. Ғиждувон сайлов округи (маркази — Ғиждувон шаҳри).

Ғиждувон шаҳри ва Вобкент, Ғиждувон, Ромитан, Свердлов, Шофиркон районлари.

ҚАШҚАДАРЁ ОБЛАСТИ

580. Ғузор сайлов округи (маркази — Ғузор шаҳри).

Ғузор, Деҳқонобод, Қамаши, Нишон ва Яккабоғ районлари.

581. Қарши сайлов округи (маркази — Қарши шаҳри).

Қашқадарё посёлкаси билан бирга Қарши шаҳри, Косон, Муборак шаҳарлари ва Қарши, Косон, Муборак, Ульянов ҳамда Усмон Юсупов районлари.

582. Шаҳрисабз сайлов округи (маркази — Шаҳрисабз шаҳри).

Шаҳар Советига бўйсунувчи аҳоли пунктлари билан бирга Китоб шаҳри, Октябрь посёлкаси билан бирга Шаҳрисабз шаҳри ҳамда Китоб, Чироқчи ва Шаҳрисабз районлари.

НАМАНГАН ОБЛАСТИ

583. Наманган сайлов округи (маркази — Наманган шаҳри).

Наманган шаҳри ва Наманган, Тўрақўрғон районлари.

584. Чортоқ сайлов округи (маркази — Чортоқ шаҳри).

Учқўрғон, Ҳаққулобод, Чортоқ шаҳарлари ҳамда Уйчи, Учқўрғон ва Янгиқўрғон районлари.

585. Чуст сайлов округи (маркази — Чуст шаҳри).

Косонсой, Чуст шаҳарлари ҳамда Задарё, Косонсой, Поп ва Чуст районлари.

САМАРҚАНД ОБЛАСТИ

586. Булунғур сайлов округи (маркази — Красногвардейск шаҳри).

Булунғур, Жомбой, Иштихон ва Пайариқ районлари.

578. Каттақўрғон сайлов округи (маркази — Каттақўрғон шаҳри).

Оқтош шаҳри, Ингичка посёлкаси билан бирга Каттақўрғон шаҳри ҳамда Каттақўрғон, Нарпай, Пахтачи, Советобод ва Хатирчи районлари.

588. Навоий сайлов округи (маркази — Навоий шаҳри).

Комсомолск ва Тинчлик посёлкалари билан бирга Навоий шаҳри, Мурунтов посёлкаси билан бирга Зарафшон шаҳри, Учқудуқ шаҳри ҳамда Конимех, Қизилтепа, Навоий, Нурота, Томди ва Учқудуқ районлари.

589. Паст Дарғом сайлов округи (маркази — Жума шаҳри).

Ургут шаҳри ва Оқдарё, Паст Дарғом, Самарқанд ва Ургут районлари.

590. Самарқанд сайлов округи (маркази — Самарқанд шаҳри).

Суперфосфат, Фарҳод, Хишров посёлкалари билан бирга Самарқанд шаҳри.

СУРХОНДАРЁ ОБЛАСТИ

591. Денов сайлов округи (маркази — Денов шаҳри).

Денов шаҳри ва Олтинсой, Денов, Қумқўрғон, Сариосиё, Шўрчи районлари.

592. Термиз сайлов округи (маркази — Термиз шаҳри).

Термиз станцияси посёлкаси билан бирга Термиз шаҳри ҳамда Ангор, Бойсун, Гагарин, Жарқўрғон, Ленин йўли, Термиз ва Шеробод районлари.

СИРДАРЁ ОБЛАСТИ

593. Гулистон сайлов округи (маркази — Гулистон шаҳри).

Шаҳар Советига бўйсунувчи аҳоли пунктлари билан бирга Гулистон шаҳри, Сирдарё шаҳри ҳамда Оқолтин, Ворошилов, Гулистон, Мирзачўл ва Сирдарё районлари.

594. Жиззах сайлов округи (маркази — Жиззах шаҳри).

Жиззах шаҳри ҳамда Арнасой, Бахмал; Ғаллаорол, Жиззах, Дўстлик, Октябрь, Пахтакор ва Фориш районлари.

595. Янгиер сайлов округи (маркази — Янгиер шаҳри).

Ширин шаҳри, Ховос посёлкаси билан бирга Янгиер шаҳри ҳамда Боёвут, Зомин, Ильич, Ховос ва Янгиер районлари.

ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ

596. Тошкент-Акмал Икромов сайлов округи (маркази — Тошкент шаҳри, Акмал Икромов район Совети).

Тошкент шаҳрининг Акмал Икромов ва Октябрь районлари.

597. Тошкент-Ленин сайлов округи (маркази —Тошкент шаҳри, Ленин район Совети).

Тошкент шаҳрининг Ленин ва Ҳамза районлари.

598. Тошкент-Киров сайлов округи (маркази —Тошкент шаҳри, Киров район Совети).

Тошкент шаҳрининг Киров ва Собир Раҳимов районлари.

599. Тошкент-Куйбишев сайлов округи (маркази — Тошкент шаҳри, Қуйбишев район Совети).

Тошкент шаҳридаги Куйбишев райони ва Улуғбек посёлкаси.

600. Тошкент - Чилонзор сайлов округи (маркази — Тошкент шаҳри, Чилонзор район Совети).

Тошкент шаҳрининг Фрунзе, Сергели ва Чилонзор районлари.

601. Оҳангарон сайлов округи (маркази — Оҳангарон шаҳри).

Нуробод посёлкаси билан Ангрен шаҳри, Оҳангарон шаҳри, Бинокор посёлкаси билан Наримонов шаҳри, Красногорск ва Чиғириқ посёлкалари билан Янгиобод шаҳри ҳамда Тошкент областининг Оққўрғон, Оҳангарон ва Ўрта Чирчиқ районлари.

602. Бўка сайлов округи (маркази — Бўка шаҳри).

Олмалиқ, Бекобод шаҳарлари ва Бекобод, Бўка, Пискент районлари.

603. Чирчиқ сайлов округи (маркази — Чирчиқ шаҳри).

Чирчиқ шаҳри ҳамда Бўстонлиқ, Коммунистик, Оржоникидзе, Паркент районлари.

604. Янгийўл сайлов округи (маркази — Янгийўл шаҳри).

Янгийўл шаҳри ҳамда Ғалаба, Калинин, Тошкент, Чиноз, Янгийўл районлари.

ФАРҒОНА ОБЛАСТИ

605. Қўқон сайлов округи (маркази — Қўқон шаҳри).

Қўқон шаҳри ва Киров, Ўзбекистон, Фрунзе районлари.

606. Ленинград сайлов округи (маркази — Учкўприк қишлоғи).

Боғдод, Бувайда, Ленинград ва Риштон районлари.

607. Марғилон сайлов округи (маркази — Марғилон шаҳри).

Комсомол посёлкаси билан бирга Марғилон шаҳри ҳамда Олтиариқ, Охунбобоев, Тошлоқ районлари.

608. Фарғона сайлов округи (маркази — Фарғона шаҳри).

Дўстлик посёлкаси ва шаҳар Советига бўйсунувчи аҳоли пунктлари билан бирга Қувасой шаҳри, Фарғона шаҳри ҳамда Қува, Фарғона районлари.

ХОРАЗМ ОБЛАСТИ

609. Урганч сайлов округи (маркази — Урганч шаҳри).

Гурлан, Урганч, Хонқа, Шовот шаҳарлари ҳамда Гурлан, Урганч, Хонқа, Шовот районлари.

610. Хива сайлов округи (маркази — Хива шаҳри).

Дружба, Хива шаҳарлари ҳамда Боғот, Қўшкўпир, Ҳазорасп Хива, Янгиариқ районлари.

ҚОРАҚАЛПОҒИСТОН АССР

611. Нукус сайлов округи (маркази — Нукус шаҳри).

Олтинкўл посёлкаси билан Қўнғирот шаҳри, Мўйноқ шаҳри, посёлкалари билан Қоратов, Қизкеткан, Пристань посёлкалари билан Нукус шаҳри, Чимбой шаҳри ҳамда Қораўзак, Кегайли, Қўнғирот, Мўйноқ, Нукус, Тахтакўпир ва Чимбой районлари.

612. Тўрткўл сайлов округи (маркази — Тўрткўл шаҳри).

Беруний, Тахиатош, Тўрткўл шаҳарлари, Водник посёлкаси билан Хўжайли шаҳри ҳамда Амударё, Беруний, Ленинобод, Тўрткўл, Хўжайли, Шуманай, Элликқалъа районлари.

СССР ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ САЙЛОВИНИ ЎТКАЗУВЧИ МИЛЛИЙ-ТЕРРИТОРИАЛ САЙЛОВ ОКРУГЛАРИНИНГ ТУЗИЛИШИ

СССР халқ депутатлари сайловини ўтказувчи Марказий сайлов комиссияси «СССР халқ депутатлари сайлови тўғрисида»ги СССР Қонунининг 15- ва 17-моддаларига мувофиқ СССР халқ депутатлари сайловини ўтказувчи қуйидаги миллий-территориал сайлов округларини тузиш тўғрисида қарор қабул қилди:

Ўзбекистон ССР

97. Андижон сайлов округи (маркази — Андижон шаҳри).

Андижон шаҳри, Андижон областининг Олтинкўл ва Андижон районлари

98. Ленин сайлов . округи (маркази — Ленинск шаҳри).

Андижон областининг Ленинск, Советобод шаҳарлари ҳамда Жалолқудуқ, Қўрғонтепа, Ленин, Марҳамат ва Хўжаобод районлари.

99. Избоскан сайлов округи (маркази — Пойтуғ шаҳри).

Андижон областининг Шаҳрихон шаҳри ҳамда Балиқчи, Избоскан, Комсомолобод, Москва ва Пахтаобод районлари.

100. Бухоро сайлов округи (маркази — Бухоро шаҳри).

Бухоро областининг шаҳар Советига бўйсунувчи аҳоли пунктлари билан бирга Бухоро шаҳри, Когон шаҳри ҳамда Бухоро, Когон ва Қоракўл районлари.

101. Ғиждувон сайлов округи (маркази — Ғиждувон шаҳри).

Бухоро областининг Ғиждувон шаҳри ҳамда Вобкент, Ғиждувон, Ромитан, Свердлов ва Шофиркон районлари.

102. Қарши сайлов округи (маркази — Қарши шаҳри).

Қашқадарё областининг Қашқадарё посёлкаси билан бирга Қарши шаҳри, Косон, Муборак шаҳарлари ҳамда Ғузор, Деҳқонобод, Қарши, Косон, Муборак, Нишон, Ульянов ва Усмон Юсупов районлари.

103. Шаҳрисабз сайлов округи (маркази — Шаҳрисабз шаҳри).

Қашқадарё областининг шаҳар Советига бўйсунувчи аҳоли пунктлари билан бирга Китоб шаҳри, Октябрь посёлкаси билан бирга Шаҳрисабз шаҳри ҳамда Қамаши, Китоб, Чироқчи, Шаҳрисабз ва Яккабоғ районлари.

104. Наманган сайлов округи (маркази — Наманган шаҳри).

Наманган областининг Наманган шаҳри ҳамда Задарё, Наманган, Поп ва Тўрақўрғон районлари.

105. Чортоқ сайлов округи (маркази — Чортоқ шаҳри).

Наманган областининг Косонсой, Учқўрғон, Ҳаққулобод, Чортоқ, Чуст шаҳарлари ҳамда Косонсой, Уйчи, Учқўрғон, Чуст ва Янгиқўрғон районлари.

106. Булунғур сайлов округи (маркази — Красногвардейск шаҳри).

Самарқанд областининг Булунғур, Жомбой, Иштихон ва Пайариқ районлари.

107. Каттақўрғон сайлов округи (маркази — Каттақўрғон шаҳри).

Самарқанд областининг Оқтош шаҳри, Ингичка посёлкаси билан бирга Каттақўрғон шаҳри ҳамда Каттақўрғон, Нарпай, Пахтачи, Советобод ва Хатирчи районлари.

108. Навоий сайлов округи (маркази — Навоий шаҳри).

Самарқанд областининг Комсомольск ва Тинчлик посёлкалари билан бирга Навоий шаҳри, Мурунтов посёлкаси билан бирга Зарафшон шаҳри, Учқудуқ шаҳри ҳамда Конимех, Қизилтепа, Навоий, Нурота, Томди ва Учқудуқ районлари.

109. Паста Дарғом сайлов округи (маркази — Жума шаҳри).

Самарқанд областининг Ургут шаҳри ҳамда Оқдарё, Паст Дарғом, Самарқанд ва Ургут районлари.

110. Самарқанд сайлов округи (маркази — Самарқанд шаҳри).

Суперфосфат, Фарҳод ва Хишров посёлкалари билан бирга Самарқанд шаҳри.

111. Денов сайлов округи (маркази — Денов шаҳри).

Сурхондарё областининг Денов шаҳри ҳамда Олтинсой, Денов, Қумқўрғон, Сариосиё ва Шўрчи районлари.

112. Термиз сайлов округи (маркази — Термиз шаҳри).

Сурхондарё областининг Термиз станцияси посёлкаси билан бирга Термиз шаҳри ҳамда Ангор, Бойсун, Гагарин, Жарқўрғон, Ленин йўли, Термиз ва Шеробод районлари.

113. Жиззах сайлов округи (маркази — Жиззах шаҳри).

Сирдарё областининг Жиззах шаҳри ҳамда Арнасой, Бахмал, Ғаллаорол, Жиззах, Дўстлик, Зомин, Мирзачўл, Октябрь, Пахтакор ва Фориш районлари.

114. Гулистон сайлов округи (маркази — Гулистон шаҳри).

Сирдарё областининг шаҳар Советига бўйсунувчи аҳоли пунктлари билан бирга Гулистон шаҳри, Сирдарё, Ширин шаҳарлари, Ховос посёлкаси билан бирга Янгиер шаҳри ҳамда Оқолтин, Боёвут, Ворошилов, Гулистон, Ильич, Сирдарё, Ховос ва Янгиер районлари.

115. Тошкент-Ҳамза сайлов округи (маркази — Тошкент шаҳри, Ҳамза район Совети).

Тошкент шаҳрининг Ленин райони, Улуғбек посёлкаси билан бирга Куйбишев райони ва Ҳамза райони.

116. Тошкент-Фрунзе сайлов округи (маркази — Тошкент шаҳри, Фрунзе район Совети).

Тошкент шаҳрининг Акмал Икромов, Сергели, Фрунзе ва Чилонзор районлари.

117. Тошкент-Октябрь сайлов округи (маркази —Тошкент шаҳри, Октябрь район Совети).

Тошкент шаҳрининг Киров, Октябрь ва Собир Раҳимов районлари.

118. Оҳангарон сайлов округи (маркази — Оҳангарон шаҳри).

Тошкент областининг Нуробод посёлкаси билан бирга Ангрен шаҳри, Оҳангарон шаҳри, Бинокор посёлкаси билан бирга Наримонов шаҳри, Красногорск ва Чиғириқ посёлкалари билан бирга Янгиобод шаҳри ҳамда Оққўрғон, Оҳангарон ва Ўрта Чирчиқ районлари.

119. Бўка сайлов округи (маркази — Бўка шаҳри).

Тошкент областининг Олмалиқ ва Бекобод шаҳарлари ҳамда Бекобод, Бўка ва Пискент районлари.

120. Чирчиқ сайлов округи (маркази — Чирчиқ шаҳри).

Тошкент областининг Чирчиқ шаҳри ҳамда Бўстонлиқ, Коммунистик, Оржоникидзе ва Паркент районлари.

121. Янгийўл сайлов округи (маркази — Янгийўл шаҳри).

Тошкент областининг Янгийўл шаҳри ҳамда Ғалаба, Калинин, Тошкент, Чиноз ва Янгийўл районлари.

122. Қўқон сайлов округи (маркази — Қўқон шаҳри).

Фарғона областининг Қўқон шаҳри ҳамда Киров, Ўзбекистон ва Фрунзе районлари.

123. Ленинград сайлов округи (маркази — Учкўприк қишлоғи).

Фарғона областининг Боғдод, Бувайда, Ленинград ва Риштон районлари.

124. Марғилон сайлов округи (маркази — Марғилон шаҳри).

Фарғона областининг Комсомол посёлкаси билан бирга Марғилон шаҳри ҳамда Олтиариқ, Охунбобоев ва Тошлоқ районлари.

125. Фарғона сайлов округи (маркази — Фарғона шаҳри).

Фарғона областининг Дўстлик посёлкаси ва шаҳар Советига бўйсунувчи аҳоли пунктлари билан бирга Қувасой шаҳри, Фарғона шаҳри ҳамда Қува ва Фарғона районлари.

126. Урганч сайлов округи (маркази—Урганч шаҳри).

Хоразм областининг Гурлан, Урганч, Хонқа, Шовот шаҳарлари ҳамда Гурлан, Урганч, Хонқа, Шовот районлари.

127. Хива сайлов округи (маркази — Хива шаҳри).

Хоразм областининг Дружба, Хива шаҳарлари ҳамда Боғот, Қўшкўпир, Ҳазорасп, Хива ва Янгиариқ районлари.

128. Нукус сайлов округи (маркази — Нукус шаҳри).

Қорақалпоғистон АССР.

Қорақалпоғистон АССР

558. Амударё сайлов округи (маркази — Манғит шаҳри).

Амударё райони.

559. Беруний сайлов округи (маркази — Беруний шаҳри).

Беруний шаҳри, Беруний ва Элликқалъа районлари.

560. Кегайли сайлов округи (маркази — Халқобод шаҳри).

Кегайли райони.

561. Қўнғирот сайлов округи (маркази — Қўнғирот шаҳри).

Олтинкўл посёлкаси билан бирга Қўнғирот шаҳри ҳамда Қўнғирот райони.

562. Мўйноқ сайлов округи (маркази — Мўйноқ шаҳри).

Мўйноқ шаҳри ва Мўйноқ райони.

563. Нукус сайлов округи (маркази — Нукус шаҳри).

Қоратов, Қизкетган ва Пристань посёлкалари билан бирга Нукус шаҳри ҳамда Нукус райони.

564. Тахтакўпир сайлов округи (маркази — Тахтакўпир посёлкаси).

Қораўзак ва Тахтакўпир районлари.

565. Тўрткўл сайлов округи (маркази — Тўрткўл шаҳри).

Тўрткўл шаҳри ҳамда Тўрткўл райони.

566. Хўжайли сайлов округи (маркази — Хўжайли шаҳри).

Водник посёлкаси билан бирга Хўжайли шаҳри, Тахиатош шаҳри ва Хўжайли райони.

567. Ленинобод сайлов округи (маркази — Шуманай шаҳри).

Ленинобод ва Шуманай районлари.

568. Чимбой сайлов округи (маркази — Чимбой шаҳри).

Чимбой шаҳри ҳамда Чимбой райони.

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ XII ПЛЕНУМИ ТАСДИҚЛАГАН КОМИССИЯЛАРИНИНГ СОСТАВЛАРИ

(Боши 1-бетда).

НЕЪМАТОВ Ўктам — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аъзолигига кандидат, Самарқанддаги «Хлопкомаш» заводининг директори

НЕТЯГА Леонид Иванович — Хоразм область партия комитетининг иккинчи секретари

ПОПОВ Ринат Александрович — Тошкент область партия комитетининг иккинчи секретари

РЎЗИЕВ Эркин Маҳмудович — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Тошкент область Бекобод шаҳар партия комитетининг биринчи секретари

СМЕЮШЧЕВ Виктор Александрович — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Андижон область партия комитетининг иккинчи секретари

СУЛТОНОВА Умри — Ўзбекистон Компартияси Ревизия комиссиясининг аъзоси, Тошкент тўқимачилик комбинати партия комитетининг секретари

ТУРСУНОВ Умурзоқ Турдонович — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Самарқанд область Паст Дарғом район партия комитетининг биринчи секретари

ЙЎЛДОШЕВ Шавкат Муҳиддинович — Фарғона область партия комитетининг биринчи секретари

ҲАЙДАРОВ Зилемхон — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг ишлар мудири

ИДЕОЛОГИЯ КОМИССИЯСИ

НИШОНОВ Рафиқ Нишонович — комиссия раиси, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари

ХОЛМУҲАМЕДОВ Мутал Ҳошимович — комиссия раисининг ўринбосари, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари

КОМИССИЯ АЪЗОЛАРИ:

АЛИМОВ Шавкат Орифжонович — В. И. Ленин номидаги Тошкент давлат университетининг ректори

ОРИФЖОНОВ Маҳмуд Марипович — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Андижон область партия комитетининг биринчи секретари

БЕКҚУЛБЕКОВА Лидия Шахтухатовна — Ўзбекистон Компартияси Ревизия комиссиясининг аъзоси, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг секретари

ҒОИИБОВ Наим Ёвқочевич — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аъзолигига кандидат, Ўзбекистон ССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитетининг раиси

ДАДАЖОНОВА Дилшодхон — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Наманган область партия комитетининг секретари

ЕШИМБЕТОВА Турсун Алламбергеновна — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Қорақалпоғистон АССР Олий Совети Президиумининг раиси

ЖОЛУДЕВА Лидия Михайловна — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аъзолигига кандидат, «Навоназот» ишлаб чиқариш бирлашмасининг катта аппаратчиси

ЗИЁМОВ Шаҳобиддин Сирожевич — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети идеология бўлимининг мудири

МИРҚОСИМОВ Мираҳмад Мирҳожиевич — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари

МУҲАММАДЖОНОВ Зикир — Ҳамза номидаги ўзбек давлат академик драма театрининг актёри

НАВРЎЗОВА Муҳтарама — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аъзолигига кандидат, Бухоро область Вобкент районидаги Калинин номли колхоз раиси

НУЪМОНОВ Комил (Яшин) — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, ёзувчи

НИЕЗОВ Шавкат — Ўзбекистон Компартияси Ревизия комиссиясининг аъзоси, «Ҳақиқати Ўзбекистон» газетасининг редактори

САЖНЕВ Юрий Михайлович — Бухоро область партия комитетининг иккинчи секретари

САЛОҲИДДИНОВ Маҳмуд — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти

ТАРАНТОРОВА Валентина Ивановна — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аъзолигига кандидат, «Тошкент» мебель ишлаб чиқариш бирлашмасининг станокчиси

УМАРБЕКОВ Ўлмас Раҳимбекович — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Ўзбекистон ССР маданият министри

ХУДОЙБЕРГАНОВА Римажон Матназаровна — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Хоразм область партия комитетининг биринчи секретари

ЮСУПОВ Эркин — Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг вице-президенти

ҲУҚУҚ МАСАЛАЛАРИ КОМИССИЯСИ

ҲАБИБУЛЛАЕВ Пўлат — Комиссия раиси, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси

КОМИССИЯ АЪЗОЛАРИ:

АБДУЛЛАЕВ Раҳматулла Ҳамидуллаевич — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги партия контроли комиссиясининг раиси

АЛЛАМУРОДОВ Бўри — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Наманган область партия комитетининг биринчи секретари

АШИРОВ Абдубанно — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Наманган область Уйчи район партия комитетининг биринчи секретари

ВАСИЛЬЕВ Юрий Сергеевич — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Самарқанд область партия комитетининг иккинчи секретари

ВЕЛИКАНОВ Владимир Дмитревич — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети давлат-ҳуқуқ бўлимининг мудири

ЕФИМОВ Анатолий Степанович — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Ўзбекистон ССР халқ контроли комитетининг раиси

КОЗИРЬ Александр Викторович — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аъзолигига кандидат, Фарғона область партия комитетининг иккинчи секретари

КАДИН Александр Гаврилович — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Қашқадарё область Совети ижроия комитетининг раиси

МИРЁҚУБОВ Тўлқин Мирҳолиқович — Ўзбекистон Компартияси Ревизия комиссиясининг аъзоси, Жиззах шаҳар партия комитетининг биринчи секретари

РАҲИМОВ Учқун — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Ўзбекистон ССР ички ишлар министри

РОМАНОВСКИЙ Анатолий Петрович — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми раисининг ўринбосари

САЛИҚОВ Қаҳимбек — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Қорақалпоғистон область партия комитетининг биринчи секретари

СЕФЕРШАЕВ Фикрет — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Тошкент область Чиноз районидаги «Ўзбекистон ССР 30 йиллиги» колхозининг бригадири

УСАТОВ Дмитрий Александрович — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Ўзбекистон ССР прокурори

ХУДОЙБЕРДИЕВА Ҳалима Умматқуловна — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, «Саодат» журналининг бош редактори

ФИЛИППОВ Николай Дмитриевич — Сурхондарё область партия комитетининг иккинчи секретари

СОЦИАЛ-ИҚТИСОДИЙ РИВОЖЛАНИШ МАСАЛАЛАРИ КОМИССИЯСИ

КАМОЛХЎЖАЕВ Шукур Зоитович — комиссия раиси, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари

КОМИССИЯ АЪЗОЛАРИ:

АБДУРАҲМОНОВ Пўлат Мажидович — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Тошкент область Совети ижроия комитетининг раиси

АБДУРАҲМОНОВ Алишер Абдуманнонович — Ўзбекистон Компартияси Ревизия комиссиясининг аъзоси, Тошкентдаги «Технолог» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси партия комитетининг секретари

АСАНОВ Атаулла Худойбергенович — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аъзолигига кандидат, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари

АСЕПКОВ Юрий Асралович — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аъзолигига кандидат, Тошкент область касаба союзлари советининг раиси

ОТАЖОНОВ Алихон Раҳматович — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари

БАҲРОМОВ Санджалол Маҳмудович — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Ўзбекистон ССР соғлиқни сақлаш министри

БЕЛОГУРОВ Николай Андреевич — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Ўрта Осиё темир йўлининг бошлиғи

ЖУРАВЛЕВ Василий Николаевич — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Тошкентдаги В. П. Чкалов номли авиация ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори

ЗАЗУЛИН Дмитрий Андреевич — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, «Узбекшахтострой» трестининг Ангрендаги қурилиш бошқармаси бригадири

ЗОРИН Владимир Юрьевич — Қорақалпоғистон область партия комитетининг иккинчи секретари

ИКРОМОВ Анвар Солиҳович — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Самарқанд область партия комитетининг биринчи секретари

КАРИМОВ Ислом Абдуғаниевич — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Қашқадарё область партия комитетининг биринчи секретари

КЛЕПИКОВ Александр Федорович — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Сирдарё область партия комитетининг биринчи секретари

МИРСАИДОВ Шукурулла Раҳматович — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети социал-иқтисодий ривожланиш бўлимининг мудири

РЯБОВ Николай Васильевич — Наманган область партия комитетининг иккинчи секретари

САТИН Борис Федорович — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари

САЛИМОВ Эркин Ҳайдарович — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аъзолигига кандидат, Бухоро шаҳар партия комитетининг биринчи секретари

ЁҚУБОВ Шербой — Ўзбекистон Компартияси Ревизия комиссиясининг аъзоси, СССР Давлат банки Ўзбекистон республика банки правлениесининг раиси

ОГАРОК Валентин Иванович — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг биринчи ўринбосари

АГРОСАНОАТ КОМПЛЕКСИ МАСАЛАЛАРИ КОМИССИЯСИ

БЕРКОВ Дмитрий Дмитриевич — комиссия раиси, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари

КОМИССИЯ АЪЗОЛАРИ:

ДАДАБОЕВ Шуҳрат Отахонович — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аъзолигига кандидат, Тошкент область Янгийўл шаҳар партия комитетининг биринчи секретари

ЖЎРАБЕКОВ Исмоил Ҳакимович — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети раисининг биринчи ўринбосари, Ўзбекистон ССР Агросаноат давлат комитетининг раиси

ЖУМАНИЁЗОВ МАРКС — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Хоразм область Урганч район партия комитетининг биринчи секретари

ЕРЖОНОВ Сейтназар — Ўзбекистон Компартияси Марказий комитети аъзолигига кандидат, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети раисининг биринчи ўринбосари, Қорақалпоғистон АССР Агросаноат давлат комитетининг раиси

ҚИРҒИЗБОЕВА Тўхтахон Бозоровна — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Сирдарё область Сирдарё районидаги «Малик» совхозининг звено бошлиғи

МАМАРАСУЛОВ Солижон — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Сурхондарё область партия комитетининг биринчи секретари

МИРЗАЕВ Маҳмуд Мирзаевич — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Р. Р. Шредер номли боғдорчилик, узумчилик ва виночилик илмий-ишлаб чиқариш бирлашмасининг бош директори

МУСАЕВ Тақсим — Самарқанд область Жомбой районидаги «Октябрь» колхози пудратчи фермасининг бригадири

МЎМИНОВ Абдукарим — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Андижон область Комсомолобод район партия комитетининг биринчи секретари

РАҲИМОВ Насимбек Холиқбердиевич — Ўзбекистон Компартияси Ревизия комиссиясининг аъзоси, Фарғона область Киров район партия комитетининг биринчи секретари

РЎЗМАТОВ Миразиз — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Тошкент область Ўрта Чирчиқ районидаги Охунбобоев номли колхоз раиси

ТОШЕВ Хурсанд — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети аъзолигига кандидат, «Жиззахстепстрой» территориал бошқармасининг бошлиғи

ТОШКЕНБОЕВ Алишер Холмуродович — Бухоро область Совети ижроия комитетининг раиси

ТУРСУНОВ Эркин — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Ўзбекистон ССР Мелиорация ва сув хўжалиги давлат комитетининг раиси

ХОЛИҚОВ Мўмин Саъдуллаевич — Ўзбекистон Компартияси Ревизия комиссиясининг аъзоси, Самарқанд область Навоий район партия комитетининг биринчи секретари

ХИДИРОВ Темир Пўлатович — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Қашқадарё область партия комитетининг секретари

ЕДГОРОВ Дамир Солиҳович — Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Бухоро область партия комитетининг биринчи секретари

ЭШОНҚУЛОВ Ҳайдар Каримович — Қашқадарё область Ульянов районидаги «Интернационал» совхозининг ижарачи бригадаси бошлиғи.

«БИЗНИНГ ҲАММАМИЗ БИР-БИРИМИЗГА МУРУВВАТЛИ БЎЛСАК, ОЛАМ ЯНАДА ГЎЗАЛЛАШАДИ»

Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари диний бошқармасининг раиси муфти Ш. БОБОХОНОВ «Медицинская газета» мухбири саволларига жавоб беради

Инсон саломатлиги учун курашда рақибларми ёки иттифоқчилар? Черков ва медицина муносабатларидаги бу қадимий масала ҳал этилаётгандек бўлиб кўринмоқда. СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги «Медицинская газета»нинг Русь православ черковининг оғир касалларни боқиш юзасидан ташаббуси ҳақида ҳикоя қилинган чиқишига жавоб берар экан, диндорларнинг ҳар қандай кўринишдаги — панд-ўгитлардан тортиб моддий мададгача — ёрдамини қабул этишга тайёр эканлигини расман маълум қилди. Бугун биз ўқувчиларга газета махсус мухбирининг муфти Ш. Бобохонов билан суҳбатини ҳавола этмоқдамиз.

— Муҳтарам муфти! Мамлакатимизда Шафқат ва саломатлик совет фонди тузилди. У инсонийлик ғояларига, гражданларни маънавий-ахлоқий тарбиялаш ишига, уларнинг сиҳат-саломатлигини сақлаш ва мустаҳкамлашдаги масъулиятни оширишга даъват этилган. Фонд халқ соғлиғини сақлаш, ижтимоий ёрдам кўрсатиш, шафқат-мурувватли бўлиш ҳаракатини ривожлантиришда меҳнат коллективлари, жамоат ташкилотлари, ижодий уюшмаларнинг куч-ғайратларини бирлаштирди. Бу масалалар исломда қандай ўрин тутади, совет мусулмонларининг ана шу хайрли ишдаги иштирокини сиз қай тарзда тасаввур этасиз!

— Сиз фақат соғлиқни сақлашгина эмас, балки бизнинг динимиз учун ҳам ғоят муҳим масалаларни тилга олдингиз. Ишонч билан айтишим мумкин: бу масалаларда биз — маслакдошлармиз. Ислом соғлом жамият барпо этишга интиладиган дин ҳисобланади, одамларнинг сиҳат-саломатлигини муҳофаза қилишга унда катта эътибор берилаётгани бежиз эмас. Баайни шундай мақсадларни кўзлаб, динимиз ичкиликбозлик, гиёвандликни қатъиян ман этади, фаҳшга берилиш ҳамда кўпгина касалликлар келиб чиқишига сабаб бўладиган бошқа иллатларга қарши дадил кураш олиб боради. Шунинг учун ҳам ислом дини арбоблари мамлакатимизда Шафқат ва саломатлик фонди тузилишини қўллаб-қувватладилар. Жуда муҳим ва кўп фойда келтирадиган бу ташкилот иш бошлаган дастлабки кунларданоқ улар фонд ҳисобига ўз жамғармаларидан қўшдилар, бу билан мазкур ташкилотнинг фаолиятига ҳам маънавий, ҳам моддий жиҳатдан мададкор бўлдилар.

«Милосердие» («мурувватли бўлиш») сўзи рус тилида қадим-қадимдан мавжуд бўлса-да, кейинги пайтларда деярли унутиб юборилган, уни ҳатто талаффуз қилишдан ҳайиқадиган бўлиб қолишган эди, деб айтсам, сиз эътироз билдирмасангиз керак. Буларнинг барчаси салбий оқибатларга олиб келди. Маълумки, илгариги пайтларда тиббиёт ҳамшираларини шафқат ҳамширалари деб аташарди, чунки улар беморлар ва ярадорлар атрофида парвона бўлишар, азоб-уқубатларини енгиллаштиришар эди. Яширишнинг нима ҳожати бор: ҳозирги тиббиёт ҳамширалари номи аввалгидай қолган бўлсада, беморлар, азобланаётган кишиларга нисбатан баъзи ҳолларда қўполлик, эътиборсизлик, сабр-тоқатсизлик қилишмоқда. Ҳамшира — қадрдон, яқин кишинг. Ана шу сўздан, яъни «шафқат-мурувват» сўзидан узоқлашишнинг ўзиёқ номақбул ўзгаришларга олиб келди. Шундай экан, нутқимизга, турмуш тарзимизга, ҳаётимизга бундай тушунча қайта кириб келганидан фақат қувонмоқ даркор. Агар биз ҳаммамиз бир-биримизга шафқат-мурувватли бўлсак, эзгу ишларни касб этсак, ғарибу мўминларни қўллаб-қувватласак, нақадар яхши. Пайғамбаримизнинг ҳадисида шундай панд-насиҳат бор: «Сизлар ер юзида яшовчиларга нисбатан меҳрибон бўлингиз, шунда осмондаги зот ҳам сизларга нисбатан ўз меҳрибонлигини аямайди» (Табароний ривояти).

Яқинда Тошкент радиосидан «Ахборот» программаси орқали эшиттирилган кичик бир хабар мени даҳшатга солди. Маълум бўлишича, бизда оналар ўзлари туққан чақалоқлардан юз ўгиришаётган: туғруқхоналар, вокзаллар, бозорлар, баъзан эса ҳатто ахлат уюмларига ташлаб кетишаётган ҳоллар кўп учраётган экан. Кишини ҳайратга солувчи ахлоқсизлик, меҳр-шафқат йўқолишидан пайдо бўлган жиноятга тенг бундай хатти-ҳаракатни қандай баҳолаш мумкин! Афсуски, ҳозирча бизда ўшандай тошбағир оналарни қаттиқ жазолайдиган қонун мавжуд эмас. Бошқа томондан эса бу бизга одамларга меҳр-шафқатли бўлиш ҳиссини қайтариш, шундай фазилатни тарбиялаш соҳасида ҳали жуда кўп иш қилишимиз зарурлигини кўрсатиб турибди. Эзгу, олижаноб туйғулар боланикнинг илк дамларидан шакллана бошлайди-ку, ахир! Худди шу масалада ҳаммамиз: ота-оналар, муаллимлар, ёзувчилар ва, шубҳасиз, биз — диндорларнинг кенг оммаси ўртасида иш олиб бораётган руҳонийлар — яхшилаб ўйлаб кўришимиз зарур бўлган нарсалар бор.

В. И. Ленин номли Болалар фонди ҳамда Шафқат ва саломатлик фонди сингари ташкилотларнинг тузилганлигини чин юракдан табриклаган ҳолда шуни таъкидлаб ўтиш кераккки, назаримда, улар ҳозирча аҳоли ўртасида етарли даражада фаол иш олиб бораётганлари йўқ. Бундай ҳамжамиятлар ўз нашриётларига эга бўлишлари, журналлар, китоблар, рисолалар, варақалар, плакатлар чиқаришлари керак деб ҳисоблайман. Бу ишга ёзувчилар, театр ва кино арбоблари, журналистларни кенг жалб этиш зарур — улар инсонпарварлик ва меҳр-шафқат ғояларини оммалаштириш учун кўп иш қилишлари мумкин. Ана шуларнинг барчаси маънавиёт ва ахлоқни мустаҳкамлашга, пировард натижада эса жамиятни соғломлаштиришга, яъни соғлиқни сақлаш ходимлари ўз олдиларига қўйган мақсадга эришишга ёрдам беради.

— Кўпинча исломни тинчликка ва мурувватли бўлишга даъват этувчи дин деб ҳисоблашади...

— Бу гапда чуқур маъно бор. Чунки ислом номоз ўқиш ҳамда расм-русумларни бажо келтиришдангина иборат эмас. У турмуш тарзини тўғри олиб боришга, одамлар ўртасидаги ўзаро муносабатларнинг қонун-қоидаларига риоя қилишга, инсоннинг жамият ва оилада ўзини муносиб тутишига, қисқаси, ҳозирги тил билан айтганда, турмуш маданиятини эгаллашга ўргатади. Ислом дини Оллоҳ одамни бахтиёр қилиш учун яратган, деб ҳисоблайди. Тинчлик ва аҳилноқликни тарғиб этади, кишиларни хайрли ишларга ўргатади, дўстлик ва ўзаро ёрдам муносабатларини мустаҳкамлайди, Динимизнинг меҳр-шафқатли бўлишга даъват этишнинг боиси шундадир. Қуръони каримда айтилади: «Имон келтириб, хайрли ва солеҳ амалларни қилувчилар учун Оллоҳи Таолло уларнинг гуноҳларидан ўтишликни, катта мукофотларни ваъда этади».

Бундан ўн тўрт аср муқаддам пайдо бўлган ислом таълимоти унда инсонпарварлик, адолат, мурувватли бўлиш принциплари мужассамлиги учун ҳам ҳозирга қадар қадр-қимматини йўқотмай келаяпти. Унга мувофиқ хайрли, эзгу ишларга қўл уриш инсон ҳаётининг энг муҳим жиҳати ҳисобланади. Биз юқорида эслатиб ўтилган Шафқат ва саломатлик фондини ташкил этишга мана эндигина муваффақ бўлдик, ваҳоланки исломда бундай фонд неча асрлардан буён мавжуд. Имкони бор жамики мусулмонлар закот тўлашга, яъни ўз даромадларидан муайян қисмини бева-бечораларга, беморларга, мажруҳлар ва етим-есирларга — у ёки бу сабабга кўра турмуш қийинчилигини тортаётган кишиларга ёрдам тариқасида беришга мажбурдирлар (дин улар зиммасига ана шундай мажбурият юклайди!). Бунинг Шафқат фондидан қандай фарқи бор?

Муфти, дин арбоби сифатида бутун масъулиятни ўз зиммамга олган ҳолда шундай демоқчиман: совет мусулмонлари жамиятимизни соғломлаштиришга, инсонпарварлик ва меҳр-шафқатли бўлиш принципларини мустаҳкамлашга қаратилган ҳар қандай хайрли ишларда қатнашишга ҳамиша тайёрдирлар. Биз Қуръоннинг: «Хайрли ва солеҳ ишларда ўзаро ҳамкор бўлинглар, аммо гуноҳ ва адоватга доир ишларда ҳаргиз ҳамкорлик қилманглар» (Моида сураси, 2-оят) деган қоидасини дастуламал билиб, одамларнинг фаровонлигини кўзлайдиган жамики хайрли ташаббусларни, улар ким томонидан бошланган бўлмасин, ҳам моддий, ҳам маънавий жиҳатдан қўллаб-қувватлашга ҳозиру нозирмиз.

— Русь православ черкови Москвадаги бир қатор касалхоналарда диндорлар кучи билан аҳволи оғир беморларни боқишни йўлга қўйиб хайрли хоҳиш-истак билдирди. СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги бу ташаббусни қўллаб-қувватлади. Ўрта Осиё ва Қозоғистон мусулмонлари томонидан ҳам ана шундай ёрдам кўрсатиш иложи бор-йўқлигини билишни истардик.

— Русь православ черковининг бундай ташаббусидан хабаримиз бор. Бу масалада, чамаси, аниқ шарт-шароит, ҳолатлардан келиб чиқиш даркор. Агар касали оғир одам уйида бўлса, у ҳолда бизнинг таомилимизга кўра оила аъзолари беморга мумкин қадар эътибор билан қарайдилар, жамики зарур ёрдамни кўрсатадилар. Борди-ю у касалхонага ётқизилса, назаримда, беморни даволаш ва парвариш қилиш билан малакали тиббиёт ходимлари шуғулланганлари маъқул. Чунки одам уйида, оилада ҳеч нима қилиб бўлмаганидан кейингина касалхонага тушади. У тиббиёт ходимларининг доимий назорати остида бўлиши лозим. Малакасиз, табобат илмидан бехабар кишиларнинг аралашуви эса беморга фақат зиён келтириши мумкин.

Масаланинг яна бир томони ҳам бор — инфекция тарқалиши хавфлидир. Ташқаридан келган, санитария ва гигиена принциплари ҳамда қоидалари билан баъзи ҳолларда нотаниш бўлган кишилар касалхонага инфекция олиб киришлари, юқумли касаллик ташувчилар сифатида бу ердан зарарланиб чиқиб кетишлари ҳам мумкин. Шуни унутмаслик кераккки, мусулмон оилалари одатда кўп болали бўладилар, демак, юқумли касалликларнинг олдини олиш масаласи бениҳоя катта аҳамиятга эга. Касалхоналарга эса турли-туман беморлар тушадилар. Баъзи ҳолларда бир хил касалдан даволай бошлашади, кейинроқ бориб унинг бошқа касали борлиги аниқланади... Бинобарин, табобат аҳлига бундай ҳодисалар менга қараганда кўпроқ, батафсилроқ маълумдир.

Мана шунинг учун ҳам биз касалхоналарда чет кишиларнинг доимий бўлишларини рағбатлантирмаслик керак, деб ҳисоблаймиз. Ҳар қалай беморларни даволаш ва парвариш қилиш билан тиббиёт илмини эгаллаган, маълум тайёргарликдан ўтган мутахассислар шуғулланганлари маъқул. Беморга ёрдам бериш — ундан кўнгил сўраш, мева-чева, зарур дори-дармонлар олиб келиш, саломатлигини сўраб-суриштириш, эътибор ва ғамхўрлик кўрсатиш — бу бошқа гап, албатта. Бизда шундай қилиш таомилга кирган. Одатда беморларни фақат қариндошларгина эмас, балки унинг дўстлари, хизматдош ўртоқлари, қўни-қўшнилари ҳам бориб кўрадилар.

— Оналик ва болаликни муҳофаза қилиш совет соғлиқни сақлаш органларининг бугунги кундаги асосий йўналишларидан бирибир. Бу муаммо айниқса Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистон учун кескин аҳамият касб этади. Масалан, Ўзбекистонда аёлларнинг етмиш фоизидан ортиқроғи камқонликдан жабрланмоқда. Медиклар бу ҳол кўпчилик аёллар, айниқса қишлоқ жойларда яшайдиган аёллар қарийб ҳар йили туғишаётгани билан боғлиқ деб ҳисобламоқдалар.

Оила катта бўлса яхши, албатта, бироқ кетма-кет туққан хотиннинг тани куч тиклашга улгурмай қолади, ҳолдан тояди... Мени тўғри тушунишингизни истардим: бу ерда гап умуман туғишни чеклаш ҳақида бораётгани йўқ. Оилани режалаштиришга оқилона ёндашув хусусида фикр юритилмоқда. Шу масала юзасидан сизнинг мулоҳазаларингиз қандай!

— Ислом шариатида оналик ва болаликни муҳофаза қилишга катта эътибор бериб келинади. Бу Қуръони карим билан Муҳаммад пайғамбаримизнинг панд-ўгитларида ҳам ўз ифодасини топган: «Биз ҳар бир инсонга ўз ота-онасига яхшилик қилиб, уларнинг розиликларини топишликни васият этдик. Онаси уни ўз қорнида қийинчилик билан кўтариб юрди, машаққат билан дунёга келтирди. Ҳомиладорлик ва кўкрак сутидан чиқиш муддатлари ўттиз ойдан иборатдир. Фарзанд вояга етиб, қирқ ёшга боргач, агар аҳли салоҳ, яхши одам бўлиб етишган бўлса, ушбу тилакни қилади: «Эй парвардигорим менга ва ота-онамга ато этган барча неъматларинг учун Сенга шукур айтишлигимни муяссар қилгин. Сенинг розилигингга сабаб бўлувчи хайрли ишларни амалга ошириб боришлигимни ва фарзанду зурриётларимни ҳам солеҳ кишилардан бўлиб етишувларини Ўзинг насиб этгин. Мен Сендан гуноҳларимни кечиришингни сўрайман, бинобарин мени ҳақиқий мусулмонларингдан деб билгин» (Аҳқоф сураси, 15-оят).

Ўз болаларини боқувчи, уларни тарбияловчи онага алоҳида ҳурмат кўрсатилади, фарзандлар волидан мукаррамага бутун умр бўйи меҳрибон бўлиш, ғамхўрлик кўрсатишга мажбур саналадилар. Баайни ислом шариати туфайли Шарқдаги кўпчилик мамлакатларда оналарга ҳурмат билан қарашдек яхши анъана қарор топган. Бироқ кейинги йилларда бундай одатнинг ҳам тагидан зил кетди, баъзи жойларда болалар катта бўлганларидан кейин ана шундай олижаноб анъанадан чекинишни ўзларига эп кўрмоқдалар.

Онанинг болаларга муҳаббати гўдакнинг шаклланишида катта аҳамиятга эга. Фарзанд туғилиши билан кўкрак сути билан боқилиши уни онага боғлаб қўяди. Шариатда айтилишича, шундай қилиниши болани онага бутун умрга мустаҳкам ришталар билан пайванд этади. Афсуски, кўпгина оналар бунга беписанд қарамоқдалар, она сутини бошқа хил емиш маҳсулотлари билан алмаштиришни маъқул кўришмоқда.

Шунингдек, туғиш орасидаги муддатга доир масалага ҳам тўхтаб ўтиш зарур, бу ҳар бир оиланинг равнақи учун ғоят муҳим ҳисобланади. Қуръон оятларида бу ҳақда аниқ кўрсатма бор: «Оналар ўз болаларини икки йил давомида тўла эмизадилар,»... онаси уни ўз қорнида қийинчилик билан кўтариб юради, машаққат билан дунёга келтиради (ҳомилани кўтариб юриш, туққанидан кейин ажратишгача ўттиз ой кетади)...» Шундай қилиб, исломга сиғинадиган аёл учун болани кўкрак сути билан боқиш муддати камида йигирма бир ой бўлиши шарт. Бунга яна ҳомилани кўтариб юриш даври — тўққиз ой — қўшиладиган бўлса, ислом бўйича туғиш оралиғидаги энг мақбул вақт келиб чиқади.

Мусулмон руҳонийларининг аксарияти она ўз боласини кўкрак сути билан мунтазам боқаётган даврда одатда ҳомиладорлик рўй бермайди деб ҳисоблайди. Агар у бу қоидани бузса, жуда кўп нарсалар эвазига омон қолишга мажбур. Дарҳақиқат, Ўрта Осиё республикалари ва Қозоғистонда баъзи ёш оналарнинг бир йилда ҳатто икки маротаба туғишлари сингари ҳоллар рўй берганлиги маълум. Шубҳа йўққи, шундай бўлган тақдирда жисму тан тезроқ ҳолдан тояди, одатда болалар чала туғилишади. Муҳаммад пайғамбаримиз ҳатто номоз ўқиш чоғида ҳам ўз вужудларини чарчатмасликни, у ҳамиша муҳофаза қилиш ва парваришга муҳтожлигини таъкидлаган эдилар.

Ислом шариати ҳомиладор аёллар ва эмизувчи оналарни рўза тутиш сингари расм-русумлардан, туққандан кейинги даврда эса ҳар кунги номоз ўқишдан озод қилади. Бу ҳам хотинлар ўз кучларини тезроқ тиклаб олишлари зарурлигини яна бир бор тасдиқлаб турибди. Туққандан кейин тўйимли овқатланиш шубҳасиз жуда муҳим аҳамиятга эга. Ён-атрофдагилар шунингдек хотинларнинг оила ва жамиятдаги меҳнатини енгиллаштириш хусусида ғамхўрлик қилишни унутмасликлари керак.

— Исломга сиғинувчи аёлларнинг ҳомиладор бўлишдан сақланиш воситаларидан фойдаланишларига сиз қандай қарайсиз!

— Туғишни чеклаш муаммоси Муҳаммад пайғамбар даврида, яъни бундан ўн тўрт аср илгари ҳам мавжуд эди. Ўша пайтдаёқ Пайғамбаримиз ҳузурига мусулмонлар келиб ўз турмуш қийинчиликлари, болаларни боқиш ва тарбиялаш соҳасидаги муаммолар ҳақида гапиришар, уларни ўзлари истаган даражада моддий ва маънавий жиҳатдан таъмин эта олишмаётганидан нолишарди. Шу муносабат билан «Азл» (ҳомиладор бўлиб қолишнинг олдини олиш усули)дан фойдаланиш зарурати туғилган. Улар бу масалага ислом шариатининг муносабати хусусида Пайғамбар билан маслаҳатлашганлар. Пайғамбаримиз уларга эр-хотин ўртасида ўзаро тўла розилик бўлгандагина бундай ниятни амалга ошириш мумкинлигини тавсия этганлар. Пайғамбаримизнинг маслаҳатларини уларнинг маърузалари кирган ҳамма тўпламлардан, шу жумладан эътироф этилган ишончли ҳадислардан ташкил топган олтита тўпламдан ҳам ўқиш мумкин.

Мусулмон диндорлари Қуръон ва Сунна таълимотларидан келиб чиқиб ҳомиладор бўлишнинг олдини олиш муаммоларига ҳамиша тушунган ҳолда ёндашиб келганлар, ҳозир ҳам шундай. Бунга машҳур шайх Маҳмуд Шалтутнинг 1969 йилда Қоҳирада нашр этилган фатволар тўплами мисол бўла олади. Тўпламда шундай сатрлар бор: «Эмизикли болалари бўлган ёш оналар, шунингдек, бемор аёллар ҳомиладор бўлиб қолсалар, натижада уларнинг ўзларигина эмас, ҳатто гўдаклари ҳам қийналадилар, шундай экан, Оллоҳнинг кўрсатмаларига риоя қилишлари шарт. Оллоҳ дейдики: «Оналар ўз болаларини икки йил давомида тўла эмизадилар: бу — гўдакни кўкракдан ажратишни истовчилар учун белгиланган муддат». Бундан ташқари Пайғамбаримизнинг ҳомиладор аёллар эмадиган болага кўкрак тутмасликлари зарурлиги ҳақида фикр юритилган ҳадиси ҳам бор. Айтилганлардан келиб чиққан ҳолда биз аёлларга мурожаат қилиб, ўз сиҳат-саломатликларини асрашларига даъват этамиз, чунки уларнинг соғлиқлари ўзлари учунгина эмас, балки бутун оилалари, умуман олганда жамият учун ҳам бебаҳо ҳисобланади.

— Шуниси ҳам боркки, она бўлган хотинларнинг саломатлиги кўп жиҳатдан уларга муносабат, хонадон бошлиғи — эркакнинг ғамхўрлигига боғлиқ...

— Юқорида айтиб ўтганимдек, Қуръони каримнинг оятларидан бирида оналар ўз гўдакларини йигирма бир ойдан йигирма тўрт ойгача кўкрак сути билан боқишлари зарурлиги таъкидланган, бу улар ўзларини шунга тайёрлашлари керак, деган маънони англатади. Эрлар ҳам уни тушунишлари лозим. Жумладан, улар бутун ҳомиладорлик ва туққандан кейинги даврда аёлнинг тўйимли овқатланиши ҳақида ғамхўрлик қилишлари шарт. Сиз юқорида камқонлик ҳақида эслатиб ўтдингиз. Шубҳасиз, тўлақонли, мақбул тарзда овқатланмаслик касаллик ўсишининг асосий сабабларидан биридир. Айни пайтда бу ён-атрофдагилар, энг аввало эркаклар томонидан шундай аёллар ҳақида етарли ғамхўрлик кўрсатилмаётганидан далолат беради.

Парвардигор ўзининг Муқаддас китобида эркакларни ўз хотинлари билан хушмуомалада бўлиш, уларнинг сиҳат-саломатликлари ҳақида ғамхўрлик қилиш, турли-туман эҳтиёжларини иложи борича қондириб туришга даъват этади. Пайғамбаримиз бу масалада шундай деганлар: «Ўз оиласига меҳрибон, фарзандлари тарбияси учун қайғурадиган одам Оллоҳи Таолонинг наздида энг маҳбуб ва мақбул инсондир» (ал-Жомеъ ас-Сағир» китобидан).

Ислом хотин кишини энг аввало онадир, болаларимизнинг онасидир, у хонадонимизнинг нури ва ҳарорати, равнақи ва, ниҳоят, бахтли ҳаёт манбаидир, деб таълим беради.

— Ҳозирги пайтда Ўрта Осиё республикаларида хотин-қизларнинг ўзларига ўт қўйишлари сингари ҳоллар ошкоралик мулкига айланди. Сиз буни қандай изоҳлайсиз!

— Аҳён-аҳёнда учраса-да, минг афсуслар бўлсинки, аёл кишилар ўзини ўзи ўлдиришнинг шу қадар шафқатсиз усулига мурожаат этмоқдалар. Бундай ҳоллар ҳамон содир бўлаётган экан, улар ҳақида бор овоз билан гапиришимиз ва астойдил кураш олиб боришимиз зарур, токи бундай хунук одат тамомила барҳам топиб, абадий ўтмиш қаърига улоқтириб ташлансин.

Ўзини ўзи ёқиб юбориш ҳоллари ҳаммани ташвишга солмоқда. Олимлар, шифокорлар, психологлар, социологлар, ҳуқуқшунослар, совет ва маъмурий органлар ходимлари буни миллий кулфат деб атамоқдалар, шундай ҳолларнинг олдини олиш учун фаол иш олиб боришаяпти.

Сизнинг саволингиз, чамаси, ўз-ўзидан пайдо бўлиб қолгани йўқ. Турғунлик йилларида бундай мавзу хусусида ё умуман ёзилмасди, ё бирон нарса дейилгудек бўлган тақдирда ҳам одат тариқасида бутун масъулият одамларнинг диний эътиқодига боғлаб қўя қолинарди. Бироқ аниқ ҳодисаларни ўрганиш шуни кўрсатадики, ўзларини ёқиб юбораётган хотин-қизлар ўта диндорлик билан ажралиб турмайдилар, умуман уларда динга алоҳида мойиллик борлиги сезилмайди. Ўйлаймизки, бундай ҳодисаларнинг илдизи турмуш номаъқулчиликларига бориб тақалади.

Жаҳондаги бирорта дин ўзини ўзи ўлдиришни рағбатлантирмайди. Бундан ташқари жамики диний таълимотлар, жумладан, ислом ҳам шундай қилмишни энг оғир гуноҳ деб ҳисоблайди. Ислом таълимотига кўра инсон Оллоҳ томонидан яратилган энг олий, мукаммал, онгли мавжудотдир, Оллоҳ ер юзидаги жамики неъматларни одам учун бунёд этган. Шунинг учун ҳам ҳар бир инсон ҳаёти муқаддас саналади, Қуръондаги кўпдан-кўп оятлар ва Пайғамбаримизнинг ҳадислари бунга гувоҳ. «Ўзларингизни ихтиёрий равишда ҳалокатга ташламангиз!» (Бақара сураси, 195-оят), «Ўз жонларингизга ўзларингиз суиқасд қилмангиз, зеро Оллоҳи Таолло сизларга нисбатан раҳмли ва меҳрибондир» (Нисо сураси, 29-оят) — исломнинг панд-ўгити ана шундай. Пайғамбаримизнинг ҳадисларидан бирида қуйидаги сўзлар бор: «Оллоҳи Таолло айтадики: «Қайси бир бандам ношукурчилик қилиб, ўзини ўзи ўлдирса, жаннат эшиклари унинг учун абадий ёпиқдир». Бу масалада Қуръон оятларидан, Пайғамбаримиз ҳадисларидан ҳамда улуғ мусулмон руҳонийларининг фикрларидан кўпдан-кўп мисоллар келтириш мумкин. Барчасидан ягона хулоса келиб чиқади: ислом ўз жонига ўзи қасд қилишни кескин қоралайди. Бундай оғир гуноҳни Оллоҳи Таолло асло кечирмайди, ўзини ўзи ўлдирганларга жаннат эшиги ёпиб қўйилади, улар дўзахга тушадилар ҳамда абадий азоб-уқубатга, қийноқларга маҳкум этиладилар.

Бизнинг Диний бошқармамиз томонидан махсус фатво нашр этилди, унда мазкур ҳодисага ислом шариати нуқтаи назаридан баҳо берилди. Мачитларнинг имомлари, динимизнинг жамики хизматчиларига ўзини ўзи ўлдирганлар, жумладан ўзини ўзи ёқиб юборганларни кўмиш олдидан жаноза ўқиш маън этилди.

— Яна бир савол бермоқчиман, у хатна қилиш билан боғлиқ диний расм-русмга тааллуқли. Медиклар кўпинча бундай одат оқибатларига, тўғрироғи уни санитарияга зид шароитларда, баъзан эса нопок қўллар билан амалга ошириш натижасида рўй бераётган асоратларга дуч келмоқдалар. Хатна медицина муассасаларида, айтайлик, хўжалик ҳисобидаги поликлиникаларда бажариладиган бўлса, сиз бунга қандай қарардингиз! Эҳтимол, бу ишни хуфя равишда ўтказишни йўлга қўйиш мумкиндир...

— Хатна қилиш маросими ислом пайдо бўлмасидан аввал ҳам ўтказиб келинган. Буюк ватандошимиз имом Муҳаммад ибн Исмоил ал-Бухорий ўзининг «Ал-Жомеъ ас-Сағир» китобида, масалан, Иброҳим пайғамбар ҳам бундай русмга риоя қилганлиги хусусида Муҳаммад пайғамбарнинг ҳадисини келтириб ўтади.

Хатна қилиш заруратига ислом уламолари эътибори қаратилган кўпгина ҳадислар бор. Мусулмонлар орасида бу расм-русмни бажариш билан махсус шуғулланган ҳамда ўз ишини аъло даражада билган одамлар бўлишган. Улар, шубҳасиз, ҳозир ҳам бор. Афсуслар бўлсинки, кейинги пайтларда бу иш билан хатна қилишнинг ҳамма нозик жиҳатларини эгалламаган кишилар шуғуллана бошладилар. Санитария-гигиена талабларига риоя этмаслик эса кўпинча хунук оқибатларга олиб келади, бундан бегуноҳ болалар жабр тортадилар.

Бизнинг мусулмон манбаларимизда ана шу расм-русмни ижро қилиш ҳақида гап боради, уни бажарувчи шахслар ҳақида эмас. Ўғил бола аъзосининг учи унинг сиҳат-саломатлиги учун бирон-бир оқибатларга олиб келмайдиган қилиб ўз вақтида олиб ташланиши муҳимдир. Шу маънода медицина муассасаси бундай ишни хавф-хатарсиз бажариш учун тўла кафолат беради. Мана шуларни назарда тутиб мен хатна қилиш тиббиёт муассасаларида тажрибали мутахассис-жарроҳлар томонидан бажарилиши мумкингина эмас, ҳатто мақсадга мувофиқдир деб ҳисоблайман.

— Муҳтарам муфти! Яқинда Москвада врачларнинг Бутуниттифоқ съезди ўз ишини якунлади. Сиз медикларга қандай истаклар билдирмоқчисиз! Соғлиқни сақлаш ва мустаҳкамлаш билан боғлиқ масалаларда Ўрта Осиё ва Қозоғистон аҳолисига қандай ниятда мурожаат қилишни хоҳлардингиз!

— Энг асосий вазифа бу жойларда аҳолига тиббий ёрдам кўрсатишни лозим даражага кўтариш, малакали мутахассислар тайёрлаш ва тарбиялашни такомиллаштириш, дори-дармон таъминотини яхшилаш, бўшаган маъмурий биноларни соғлиқни сақлаш органларига бериш воситасида ташкил этилаётган даволаш эмлаш муассасаларини улар халққа тезроқ хизмат қилишлари учун яқин кунлар ичида зарур техника билан жиҳозлаш, ходимлар билан тўлиқлашни ниҳоясига етказишдан иборат.

Назаримизда аҳолини тиббий билимлар асосларига, шахсий тозалик ва оилавий ҳаёт қоидаларига, турмушни ташкил этишга ўргатишни яхшилаш зарур. Аёллар сиҳат-саломат бўлишлари фарз, чунки мустаҳкам оила барпо этиш гарови ана шундадир.

Биз диндорларни, бутун аҳолини тиббиёт ходимларига кўпроқ ишонишга, ҳар хил сохта табиблар ва фирибгар «даволовчи»лар хизматларидан фойдаланмасликка чақирамиз. Биз икки мингинчи йилга яқинлашиб бормоқдамиз. Фан ниҳоят даражада юксак тараққий этган даврда яшамоқдамиз — буни унутмаслик керак. «Пайғамбар табобати» китобида шундай дейилган: «Ўлимдан бошқа барча касалликларга Оллоҳи Таолло даво ҳам яратиб қўйгандир. Шундай экан, даволанингизлар», Муслим ривояти), Исломда соғлом турмуш тарзи ҳақида ҳам кўп гаплар айтилган. Керагича ва маромида овқатланиш даркор. «Енглар, ичинглар, лекин исрофгарчилик қилманглар» (Аъроф сураси, 31-оят)— дейилади Қуръонда. Шахсий тозалик қоидаларига ҳамма риоя қилиши керак. «Покизалик эътиқоднинг энг асосий талабларидан биридир», — дейилади Пайғамбаримиз панд-насиҳатларида. Бу бизни ҳамиша соғлом ва беками-кўст бўлишга даъват этади.

Суҳбатни И. ВЕТЛУГИН олиб борди.

«Медицинская газета»нинг 1988 йил 23 ноябрь сонидан Т. МИРҲОДИЕВ ва А. ҒУЛОМОВ таржимаси.

Дилфуза Саидова ўрта мактабни тугатиб, Яккабоғ тўқувчилик фабрикасига ишга келганида бу касбни эгаллаш осон эмаслигини яхши биларди. Шунга қарамай лобар қиз ўз аҳдидан қайтмади.

Фабрикада ойлик топшириқлар ошириб бажарилмоқда. Моҳир ва чеварлар меҳнат унумдорлигини оширишга эришмоқдалар.

СУРАТДА: илғор тўқувчи комсомол аъзоси Дилфуза Саидова иш устида.

А. РИСҚИЕВ фотоси. (ЎзТАГ).

ПИРИ БАДАВЛАТЛАР

МАРҲУБА АЯ

Ҳақиқатан ҳам йиллар тез оқар дарёдек шитоб билан ўтар экан. Биз Марҳуба онаникига ўғли Олимжон билан бориб юрганимизда навқирон йигит — институтнинг биринчи курс талабалари эдик. Она эса қирқ беш ёшларда, баланд бўйли, тўладан келган, жуссадор, интернатда тарбиячи бўлиб ишларди.

...Қаранг, ўттиз йилдан ошибди. Ўшанда экилган ниҳол азамат дарахт бўлди, биз ҳам ўрта авлодга мансубмиз.

Яқинда яна ўша хонадонга бордик. У киши билан узоқ суҳбатлашдик. Онахонимиз умридан, ҳаётидан мамнун. Қани энди аёлларимиз қариганда Марҳуба онадек нуроний, ширинсухан бўлишса, катта-кичик «ая» деб ҳурмат-иззат қилса!

...Марҳуба онанинг қўлида бир даста табрик хатлари. Уларни ушлаганча узоқ хаёлга чўмиб ўтирибди. Хаёлидан нималар кечаяпти? Изтиробли ёшлик йилларими? Ёки бири шўх, бири мўмин талабаларми? Майли, инсон зоти борки, оқликка, покликка, софликка интилади. Ана, йиллар ҳам она пешонасига ажинлар ариғини тортган, сочларини оқартириб, қаддини буккан, хуллас, ўчмас из қолдирган.

Етмиш беш йил... Онахон кўз олдида умр сўқмоқларига яхшиликни йўлдош қилган воқеалар бирма-бир жонланди. Коллективлаштириш давридаги азоб-уқубатлар, изтироблар, 1937 йилдаги қамашлар. Буларнинг ҳаммаси эл оғзида, гўдаклар нафасида, оналар нигоҳида қора ўлатдек қотиб қолганди. Қалтираб, титраб, қўрқиб, эртанги кун ваҳимаси билан яшарди. Бунинг устига Улуғ Ватан урушини айтмайсизми! Уруш Марҳубани ҳам қон қақшатди. 1942 йили турмуш ўртоғи Раҳимжондан ажралди. Норасида икки фарзанд — Олимжон ва Гули билан бева қолди.

Марҳуба узоқ йиллар Чимкент область Сўзоқ районидаги интернатда тарбиячи бўлиб ишлади. Етим болалар овунчоғи эди. Йиғлашса қўшилиб йиғлади, кулишса бирга кулди.

Онанинг талабаларидан бири ўз устози ҳақида шундай дейди: «Ҳали ҳам эсимда. Аяжон (Марҳуба онани шундай атарди) доим бизга «Болажонларим, урушда ғалаба қиламиз. Сизлар чекаётган ғам-андуҳлар вақтинча. Бахтли ҳаёт қучоғига қайтасизлар. Ҳамиша меҳнатга фаоллик кўрсатишга ўрганинг. Ватан учун, оналаримиз учун ҳалок бўлган йигирма миллион шонли фарзандлар хотираси қонингизда оқсин. Тўп оғзига кўксини қалқон қилган Тўйчи Эрйигитов устоз таълимини олмаганми? Кўплаб немис машиналарини ёндириб юборган Жўра Маҳмудов қаҳрамонлигида устоз нафаси куч бермаганми? Доимо ўзингиздан катталарни ҳурмат қилинг. Меҳнаткаш, тўғри бўлинг», дерди.

Ҳа, Марҳуба она Асанованн чашма деб тасаввур этсак, ундан йўналган жилғалар шогирдлардир.

М. ЖУМАБОЕВ, Ў. НУРМУҲАМЕДОВ.

ХУРОФОТЛАР ВА ЖАЗАВА БАРТАРАФ ЭТИЛСИН

Озарбайжон ва Арманистондаги фожиали воқеалар шу республикалардаги минглаб кишилар бошига оғир мусибат солди. Совет шафқат ва сиҳат-саломатлик фонди тангликнинг кучайишига йўл қўймасликка ва кўчиб келган кишиларнинг аҳволини енгиллаштиришга интилиб:

озарбайжон ва арман халқларининг асрий ақл-заковатига, қадимий Закавказье диёридаги холис ниятли барча кишиларга мурожаат этиб, хурофотлар ва жазавани бартараф қилишга, раҳм-шафқатли бўлишга ҳамда яраш ва яхши қўшничилик нишонаси сифатида бир-бирига қўл беришга, миллий негиздаги ўзаро можарони тўхтатиш учун янги куч-ғайрат сарфлашга чақиради;

Озарбайжон ҳамда Арманистон республикаларининг Шафқат ва сиҳат-саломатлик совет фонди активларини жамоатчиликнинг бутун кучини жалб этиб, кўчиб келган кишиларга бошпана, кийим-бош, озиқ-овқат, иш беришда зудлик билан зарур ёрдам кўрсатишга даъват қилади;

саховатли ва раҳмдил кишиларнинг ҳаммасини Озарбайжон ССР ва Арманистон ССРдаги кўчиб келган кишиларга ёрдам учун маблағ тўплашда совет Шафқат ва сиҳат-саломатлик фондига кўмаклашишга чақиради (СССР Уй-жой-социал банкидаги счёт — 704201).

(ТАСС).

АЖОЙИБОТЛАР ОЛАМИДА

ШОХЛИ ХАБАРЧИ

Бирманинг Чау шаҳарчаси чеккасидаги почта бўлими олдида чоршанба ва жума кунлари бир хил манзарани кўриш мумкин: хизматчилар мўъжазгина молхона ичидан улкан буйволни ҳайдаб чиқиб, унинг устига хатлар солинган қоплар ва посилкаларни юклайдилар-да, эркалатиб силаганларидан сўнг жониворнинг ёлғиз ўзини кузатувчисиз йўлга соладилар.

Ғаройиб хабарчи икки соатдан кейин уни кутиб турншган қишлоққа етади. Маҳаллий почта ходимлари юкларни қабул қилиб олганларидан сўнг уни боқиб дам олдирадилар-да, устига жўнатмаларни юклаб, яна кузатиб қўядилар.

Чаудаги буйвол нафақат Бирмада, балки бутун Осиёда яккаю-ягона почтальон ҳисобланади. У бир неча йилдан бери бу вазифани аъло бажараяпти. Бирма газеталарининг ёзишича, у «мамлакатнинг энг ишончли ва ишни пухта бажарадиган хабарчидир». Жониворнинг йўлдан адашиш ёки кечикиш ҳоллари ҳали бирор марта рўй бергани йўқ. У ҳар қандай об-ҳаво шароитида ҳам кўзланган манзилга етиб бора олади. Шу боис севган емиши — пичан ва бошқа озуқалар билан етарлича таъмин этилаяпти.

Редактор А. Ғ. МУХТОРОВ.

Р. — 14273. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. А. 2160. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12